

Justyna Maziarska-Lesisz
Elżbieta Witkowska

WCZESNE NAUCZANIE JĘZYKA OBCEGO NOWOŻYTNEGO

PRZYKŁADOWY PROGRAM
KURSU KWALIFIKACYJNEGO

DLA NAUCZYCIELI PRZEDSZKOLI
I KLAS I–III SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

Justyna Maziarska-Lesisz
Elżbieta Witkowska

WCZESNE NAUCZANIE JĘZYKA OBCEGO NOWOŻYTNEGO

PRZYKŁADOWY PROGRAM
KURSU KWALIFIKACYJNEGO

DLA NAUCZYCIELI PRZEDSZKOLI
I KLAS I–III SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

Redakcja merytoryczna
Anna Susek

Redakcja językowa
Renata Faron-Radzka

Korekta
Karolina Strugińska

Projekt okładki
Aneta Witecka

Redakcja techniczna i skład
Barbara Jechalska

Wszystkie materiały ilustracyjne zamieszczone w publikacji pochodzą z www.pixabay.com/pl

© Copyright by Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2018

ISBN 978-83-66047-28-0

SPIS TREŚCI

1. OKOLICZNOŚCI POWSTANIA PROGRAMU	5
1.1. CELE KURSU KWALIFIKACYJNEGO	6
1.2. STRUKTURA I SPOSOBY REALIZACJI KURSU KWALIFIKACYJNEGO	8
2. MODUŁY I TREŚCI EDUKACYJNE	11
2.1. MODUŁ METODYCZNY (zajęcia: 120 godzin + praktyki: 60 godzin)	11
2.2. PRAKTYKI (60 godzin)	13
2.3. MODUŁ JĘZYKOWY (90 godzin)	15
3. PRZYKŁADOWE SCENARIUSZE ZAJĘĆ	18
3.1. SCENARIUSZE ZAJĘĆ METODYCZNYCH	18
3.2. SCENARIUSZE ZAJĘĆ JĘZYKOWYCH	24
4. ZAŁĄCZNIKI DO PRZYKŁADOWEGO PROGRAMU KURSU KWALIFIKACYJNEGO	31
5. BIBLIOGRAFIA	60

1. OKOLICZNOŚCI POWSTANIA PROGRAMU

Nowelizacja *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*¹ wprowadziła obowiązek przygotowania dzieci w przedszkolach do posługiwania się językiem obcym nowożytnym. Z tej zmiany wynika konieczność zapewnienia odpowiednio wykwalifikowanej kadry pedagogicznej nie tylko na etapie wczesnej edukacji językowej w przedszkolu, ale także i w klasach I–III szkoły podstawowej.

Dotychczas obowiązujący, zatwierdzony przez MEN program kursu kwalifikacyjnego z zakresu metodyki nauczania języka obcego w okresie wczesnoszkolnym dla nauczycieli nauczania początkowego (R. Strzemeska, K. Nicholls, CODN, 2000) nie uwzględnia specyfiki pracy z małym dzieckiem w przedszkolu, gdzie formy, metody i warunki pracy zdecydowanie różnią się od tych obowiązujących w szkole podstawowej, w klasach I–III. Niniejszy materiał został opracowany z myślą o wsparciu akredytowanych placówek doskonalenia nauczycieli w przygotowaniu kursów kwalifikacyjnych dla nauczycieli przedszkola oraz klas I–III pragnących zdobyć uprawnienia do nauczania języka obcego. Został on przygotowany zgodnie z podstawowymi założeniami obowiązującego programu i uzupełniony o treści dotyczące edukacji językowej uwzględniającej rozwój dziecka w obszarach: poznawczym, emocjonalnym, społecznym i fizycznym.

Przedstawiony program kursu może być wykorzystany w całości bądź stosownie do potrzeb uczestników kursu kwalifikacyjnego.

Obecnie obowiązuje *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli*². Dokument ten precyzuje dokładnie niezbędne kwalifikacje wymagane do nauczania języków obcych w różnych placówkach oświatowych. Zgodnie z zapisem zawartym w § 12 tego rozporządzenia języków obcych w przedszkolach i klasach I–III szkół podstawowych mogą nauczać – oprócz filologów posiadających przygotowanie pedagogiczne i absolwentów nauczycielskich kolegiów języków obcych oraz innych wskazanych w rozporządzeniu – także osoby, które mają kwalifikacje do pracy w przedszkolach lub klasach I–III szkół podstawowych, pod warunkiem, że legitymują się świadectwem znajomości danego języka obcego (w stopniu co najmniej podstawowym), o którym mowa w załączniku do wyżej wymienionego rozporządzenia, oraz ukończyły studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny w zakresie wczesnego nauczania danego języka³.

Sytuacja pokazuje, że na dzień dzisiejszy wielu nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach nie posiada kwalifikacji do realizacji nowego zadania, jakim jest przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym. Dodatkowo nauczyciele I etapu edukacyjnego coraz częściej decydują się na podnoszenie kwalifikacji zawodowych w zakresie wczesnego naucza-

¹ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz.U. z 2017 r., poz. 356), <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000356/O/D20170356.pdf>, (dostęp: 25 października 2018);

² *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli* (Dz.U. z 2017 r., poz. 1575), <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001575/O/D20171575.pdf> (dostęp: 25 października 2018);

³ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r.* art. 12, ust.3 pkt. 3–4, op. cit.

nia języka obcego. Dlatego też uzyskanie stosownego certyfikatu językowego lub/oraz zdobycie kwalifikacji metodycznych w zakresie wczesnego nauczania określonego języka obcego jest niewątpliwie ważnym wyzwaniem dla nauczycieli, którzy pragną poszerzyć zakres swoich umiejętności.

Ministerstwo Edukacji Narodowej, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom osób uczących w placówkach przedszkolnych, wprowadziło okres przejściowy, pozwalający nauczycielom uzupełnić brakujące kwalifikacje. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r.* w § 30 zawiera regulację, która do dnia 31 sierpnia 2020 r. stwarza nauczycielom przedszkoli oraz osobom posiadającym odpowiednie kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu i legitymującym się świadectwem znajomości danego języka obcego (w stopniu co najmniej podstawowym), o którym mowa w załączniku do rozporządzenia, możliwość nauczania języka obcego bez konieczności ukończenia studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego z zakresu wczesnego nauczania danego języka obcego.

Charakterystyka uczestnika kursu

Kurs jest przeznaczony dla czynnych nauczycieli – posiadających pełne kwalifikacje do pracy w przedszkolu lub w klasach I–III szkół podstawowych – którzy pragną uzyskać kwalifikacje w zakresie wczesnego nauczania języka obcego. Warunkiem uczestnictwa w kursie jest posiadanie statusu co najmniej nauczyciela stażysty, a także uzyskanie pozytywnego wyniku egzaminu wstępnego z języka na poziomie B1 (według *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego* – ESOKJ) lub przedstawienie stosownego certyfikatu potwierdzającego znajomość języka obcego na poziomie B1.

Uwaga!

Osoba legitymująca się stosownym certyfikatem (znajdującym się w *Wykazie egzaminów potwierdzających kwalifikacje do nauczania języków obcych* – Załącznik do *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r.* (poz. 1575) potwierdzającym znajomość języka obcego na poziomie B2 może zostać zwolniona z uczestnictwa w zajęciach w ramach komponentu językowego. Taką decyzję podejmuje organizator kursu po dokonaniu weryfikacji przedstawionego przez kursanta certyfikatu.

1.1. CELE KURSU KWALIFIKACYJNEGO

Cele ogólne

1. Przygotowanie nauczycieli do realizacji założeń podstawy programowej w zakresie przygotowania przedszkolaków do posługiwania się językiem obcym nowożytnym oraz do nauczania języka obcego dzieci w klasach I–III w obrębie następujących tematów:
  - proces przyswajania języka obcego przez dzieci;
  - związek między przyswajaniem języka ojczystego, a nauką języka obcego;
  - charakterystyka psychologiczna dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym;
  - style poznawcze i strategie uczenia się dzieci;
  - inteligencje wielorakie we wczesnym nauczaniu języka obcego;
  - techniki i metody pracy stosowane we wczesnym nauczaniu języka obcego;
  - integracja języka obcego z procesem wspomagania edukacji i rozwoju dzieci;

- tworzenie sytuacji edukacyjnych sprzyjających budowaniu zainteresowania dziecka językiem obcym nowożytnym oraz chęci poznawania innych kultur, a także rozbudzanie wrażliwości kulturowej opartej na poznawaniu kraju nauczanego języka obcego;
  - budowanie świadomości różnorodności.
2. Przygotowanie nauczycieli do korzystania z obcojęzycznej literatury fachowej.
  3. Wspieranie rozwoju kompetencji językowych nauczycieli w obrębie wszystkich sprawności językowych (tj. mówienia, czytania, słuchania oraz pisania) wymaganych do uzyskania certyfikatu językowego na poziomie B2 (wg ESOKJ).

Cele szczegółowe

1. Kompetencje językowe:

Uczestnicy kursu będą potrafili:

- stosować – adekwatnie do poziomu i możliwości poznawczych dzieci – język poleceń, słownictwo w obrębie tematów związanych z najbliższym otoczeniem dziecka (takich jak dom, rodzina, zwierzęta itp.);
- prezentować poprawnie – pod względem fonetycznym, rytmicznym i intonacyjnym – materiał językowy z zakresów tematycznych związanych ze światem dziecka;
- czytać ze zrozumieniem obcojęzyczną literaturę metodyczną.

2. Kompetencje metodyczne:

Uczestnicy kursu będą potrafili:

- określać prawidłowo krótko- i długoterminowe cele dydaktyczne;
- planować, przeprowadzać i dokumentować zarówno zajęcia przedszkolne przygotowujące do nauki języka obcego, jak i zajęcia językowe w klasach I–III szkoły podstawowej;
- adaptować oraz tworzyć własne materiały dydaktyczne;
- stosować metody i techniki pracy adekwatnie do możliwości poznawczych dzieci;
- korzystać z literatury fachowej;
- dokonywać właściwej selekcji i adaptacji materiału językowego (piosenek, wierszy itp.);
- stosować – adekwatnie do wieku dziecka – techniki pomiaru osiągnięć edukacyjnych.

3. Kompetencje osobowe i kompetencje społeczne:

Uczestnicy kursu będą:

- doskonalić własny warsztat pracy;
- dbać o podnoszenie własnych kompetencji językowych;
- dzielić się doświadczeniem, wspierać oraz współpracować z innymi nauczycielami, rodzicami lub opiekunami prawnymi;
- podejmować refleksję na temat własnej pracy i dokonywać jej świadomej oceny;
- stosować różnorodne komunikaty werbalne i niewerbalne w celu pozytywnego wzmocnienia wypowiedzi;
- dbać – poprzez rozwijanie w sobie postawy empatycznej – o emocjonalne bezpieczeństwo dzieci.

4. Kompetencje pedagogiczne:

Uczestnicy kursu będą:

- wspierać rozwój intelektualny i emocjonalny dziecka w zakresie kształtowania jego kompetencji językowej;
- wykorzystywać naturalną ciekawość dziecka w procesie budowania jego motywacji do nauki języka obcego;

- dbać – przy zachowaniu zasad akceptacji i tolerancji wobec innych kultur – o stworzenie przyjaznego środowiska dla wczesnej edukacji językowej, a tym samym rozwijać u dziecka świadomość istnienia odmienności językowej i kulturowej;
- dokonywać oceny osiągnięć dziecka adekwatnie do jego rozwoju na danym etapie wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej.

1.2. STRUKTURA I SPOSOBY REALIZACJI KURSU KWALIFIKACYJNEGO

Przykładowy program kursu kwalifikacyjnego dla nauczycieli przedszkoli i klas I–III szkoły podstawowej w zakresie wczesnego nauczania języka obcego nowożytnego obejmuje 270 godzin⁴. W skład kursu wchodzi następujące moduły:

- Moduł metodyczny**, który obejmuje 180 godzin, w tym 60 godzin praktyk. Zajęcia z metodyki prowadzone są w języku obcym.
- Moduł językowy**, który obejmuje 90 godzin. Zajęcia prowadzone w tym module mają na celu podniesienie kompetencji językowych do poziomu B2 (wg ESOKJ).

Proponowany układ treści kursu wynika z faktu, że uczestnicy posiadają pełne przygotowanie pedagogiczne do pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Dlatego też program niniejszy nie zawiera pogłębionych treści z zakresu pedagogiki i psychologii rozwojowej dziecka, natomiast koncentruje się na metodyce nauczania języka obcego przedszkolaków i uczniów klas I–III szkoły podstawowej.

Wskazane powyżej moduły będą mieć formę:

- zajęć stacjonarnych,
- pracy własnej realizowanej zdalnie na platformie Moodle (*Załącznik 1*) – uczestnicy będą wykonywać zadania domowe zlecane adekwatnie do realizowanego programu i potrzeb.

Niniejszy program, uwzględniając różnorodne style i strategie uczenia się uczestników, zakłada prowadzenie zajęć metodami aktywizującymi. Szczególną uwagę poświęca się tym technikom, które wpływają na motywację i samodzielność osób uczestniczących w kursie, a także umożliwiają integrację grupy.

Stosowane metody i techniki pracy:

- wykład interaktywny,
- warsztat,
- prezentacja,
- burza mózgów,
- elicytacja,
- dyskusja,
- obserwacje aktywności,
- minilekcje (*microteaching*),
- praca metodą projektu,
- studium przypadku,
- odgrywanie ról,

---

⁴ Zob. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r., § 2, pkt 2, op. cit.

- techniki i narzędzia wspierające refleksję nauczyciela (obserwacje wspierające, portfolio itp.),
- praca zdalna na platformie e-learningowej Moodle.

Uwaga!

Treści programu, przykładowe scenariusze zajęć oraz wszystkie załączniki zostały przygotowane w języku polskim w taki sposób, aby umożliwić ich adaptację do nauczania dowolnie wybranego języka obcego.

Organizator szkolenia dostosowuje program kursu kwalifikacyjnego i sposoby jego realizacji do potrzeb uczestników.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji programu

Realizacja założeń programowych powinna uwzględniać specyfikę grupy docelowej oraz potrzeby metodyczne uczestników kursu. Prowadzący, kierując się zasadą indywidualizacji pracy, jest zobligowany do tego, aby wykazywać się elastycznością w planowaniu i prowadzeniu poszczególnych zajęć szkoleniowych, a tym samym stworzyć wszystkim uczestnikom warunki sprzyjające osiągnięciu celów.

Osoba prowadząca kurs powinna w swoich działaniach:

- uwzględniać rozmaite style uczenia się uczestników kursu;
- stosować zróżnicowane formy pracy (np. praca indywidualna, praca w parach, praca w grupach);
- dostosować – w odniesieniu do możliwości i potrzeb uczestników kursu – typy zadań i czas ich wykonania (np. dodatkowe zadania utrwalające i/lub zadania uzupełniające wiedzę na platformie edukacyjnej);
- dbać o rozwijanie kompetencji językowych wszystkich uczestników (tj. poprawność gramatyczną, leksykalną i fonetyczną), niezależnie od tego, czy realizują oni moduł językowy.

Planując realizację komponentu metodycznego, należy uwzględnić:

- specyfikę realizacji podstawy programowej w zakresie przygotowania do nauki języka obcego w przedszkolu oraz nauczania języka obcego na pierwszym etapie edukacyjnym;
- konieczność integracji elementów języka obcego z obszarami edukacyjnymi wynikającymi z podstawy programowej;
- zaproponowanie uczestnikom kursu kwalifikacyjnego jak największej liczby ćwiczeń, pozwalających zastosować wiedzę w praktyce (takich jak np. studium przypadku, dyskusja, odgrywanie ról, symulacja, minilekcje, materiały audiowizualne z nagraniami zajęć nauki języka obcego w przedszkolu i w klasach I–III szkoły podstawowej);
- korzystanie z obcojęzycznej literatury fachowej;
- pracę z wykorzystaniem materiałów dydaktycznych do nauczania dzieci;
- przygotowanie do pracy własnej oraz podejmowanie autorefleksji z wykorzystaniem własnego portfolio.

Planując realizację komponentu językowego, należy uwzględnić:

- rosnący stopień trudności – poziom wyjściowy B1;
- integrację wszystkich sprawności językowych (mówienie, pisanie, czytanie, słuchanie);

- wykorzystanie materiałów dydaktycznych dla dorosłych z możliwie największą liczbą materiałów autentycznych, w tym audiowizualnych – wspomagających pracę nad fonetyką języka obcego;
- organizację zajęć stacjonarnych w sposób zapewniający uczestnikom jak największą liczbę ćwiczeń wymagających interakcji;
- nacisk na poprawność językową (wymowa, rytm i intonacja, poprawność gramatyczna) i płynność wypowiedzi;
- przygotowanie do pracy własnej, w tym na platformie Moodle;
- budowanie motywacji do samokształcenia i stałego doskonalenia własnego warsztatu pracy.

Warunki ukończenia kursu:

- pozytywna ocena z pisemnego egzaminu z metodyki nauczania języka obcego małych dzieci;
- pozytywna ocena z egzaminu pisemnego i ustnego z języka obcego (w przypadku uczestników realizujących moduł językowy);
- zaliczenie zadań wykonywanych na platformie Moodle (według sylabusu kursu zdalnego);
- zaliczenie praktyk;
- aktywny udział w zajęciach.

2. MODUŁY I TREŚCI EDUKACYJNE

2.1. MODUŁ METODYCZNY (zajęcia: 120 godzin + praktyki: 60 godzin)

TREŚCI	Liczba godzin
Wczesna edukacja językowa – kontekst edukacyjny	
Język obcy we wczesnej edukacji – szanse i wyzwania: • nauczanie języka obcego na wczesnym etapie edukacyjnym w kontekście praktyk europejskich i polskich; • wymagania podstawy programowej w zakresie wczesnej edukacji językowej; • korzyści płynące z wczesnego rozpoczynania nauki języka obcego. Rozwój małego dziecka a nauczanie języka obcego: • proces przyswajania języka ojczystego a uczenie się języka obcego; • style poznawcze i strategie uczenia się dzieci; • motywacja dzieci do nauki języka obcego; • charakterystyka różnych przedziałów wiekowych w kontekście rozwoju intelektualnego, emocjonalnego, fizycznego i społecznego oraz ich wpływ na proces edukacji językowej. Kompetencje nauczyciela języka obcego we wczesnej edukacji językowej: • umiejętności praktyczne i artystyczne prowadzącego zajęcia; • rola i cechy nauczyciela języka obcego we wczesnej edukacji językowej. Rola rodziców w edukacji językowej dzieci.	10
Metodyka nauczania języka obcego we wczesnej edukacji językowej	
Zarządzanie grupą i organizacja warsztatu pracy nauczyciela: • przygotowanie sali do zajęć języka obcego; • działania rutynowe; • pomoce dydaktyczne (np.: pacynka, karty obrazkowe, plansze itp.); • materiały dydaktyczne (sposoby i kryteria ich doboru, ocena, adaptacja materiałów autentycznych, wykorzystanie zasobów internetowych); • budowanie środowiska przyjaznego dzieciom i zapewniającego im poczucie bezpieczeństwa; • dyscyplina; • system nagród; • indywidualizacja nauczania.	8
Język używany przez nauczyciela w czasie zajęć językowych: • wprowadzanie języka obcego; • zróżnicowanie języka obcego w poszczególnych fazach zajęć (np. powitania/pożegnania, prezentacja nowego materiału, itp.); • język poleceń; • język polski (kiedy i jak go używać).	4
Metody i techniki stosowane w nauczaniu języka obcego – nauka przez zabawę: • podstawowe pojęcia i koncepcje we wczesnej edukacji językowej; • wspomaganie rozwoju funkcji językowych, wzrokowych, słuchowych dotykowych i motorycznych poprzez elementy języka obcego; • metody i techniki pracy z dziećmi: metoda audiolingwalna, komunikacyjna, TPR (<i>total physical response</i> – technika reagowania całym ciałem), pantomima, technika dramy, teatrzyk (np. teatrzyk kukiełkowy), zabawa z użyciem pacynki, wierszyki, rymowanki, wyliczanki, piosenki, opowiadania, bajki, gry i zabawy (np. słowne, liczbowe, plastyczne), zagadki, puzzle, układanki, inne.	24

Nauczanie słownictwa: - kryteria doboru słownictwa: » znajomość bierna i aktywna; » zróżnicowanie zakresu słownictwa stosownie do wieku dzieci; - stawianie realnych wymagań stosownie do możliwości dziecka; - stosowanie różnorodnych sposobów wprowadzania, ćwiczenia i powtarzania słownictwa, takich jak: karty obrazkowe i plansze, słowniczeki obrazkowe, murale, historyjki, prace plastyczne, rymowanki i piosenki, materiały audiowizualne oraz gry i zabawy językowe.	10
Kształtowanie poprawnej wymowy: - problemy dzieci młodszych w artykulacji trudnych dźwięków; - różnice i podobieństwa dźwięków w języku ojczystym i w języku obcym; - rola autentycznych materiałów audio (np. rymowanki, piosenki); - techniki stosowane w nauczaniu wymowy mające na celu m.in.: » wspomaganie rozróżniania poszczególnych dźwięków, » wspomaganie poprawnej artykulacji i intonacji, » wspomaganie poprawnego akcentu wyrazowego.	8
Wprowadzenie struktur gramatycznych i funkcji językowych odpowiadających potrzebom komunikacyjnym dzieci na danym etapie rozwoju: - przyswajanie nowych struktur i funkcji językowych – bierna i czynna znajomość; - kryteria doboru wprowadzanych struktur i funkcji językowych; - techniki wprowadzania i ćwiczenia wybranych struktur oraz funkcji językowych.	10
Przygotowanie dzieci do rozwijania zintegrowanych sprawności językowych poprzez podkreślenie roli takich czynników jak: - wszechstronne osłuchanie się z językiem obcym; - komunikacja niewerbalna i werbalna (od okresu ciszy u dzieci najmłodszych do stopniowego rozwoju umiejętności komunikowania się w języku obcym u dzieci starszych); - sposoby osvajania młodszych dzieci z językiem pisanym (np. używanie plakietek z nazwami w języku obcym umieszczanych w otoczeniu dzieci, wspólne czytanie baśni i opowiadań); - określenie właściwego czasu na wprowadzenie nauki pisania w języku obcym. Wspomaganie procesu rozwijania sprawności językowych: - słuchanie: » rozwijanie strategii umożliwiających rozumienie tekstu słuchanego; » stosowanie – odpowiednich do wieku dzieci – metod i technik wspomagających rozwój sprawności słuchania (np. TPR, ćwiczenia typu: „Posłuchaj i wykonaj”, rozumienie ogólnego sensu wysłuchanego tekstu, wyszukiwanie informacji szczegółowych); - mówienie: » wspomaganie procesu przez wprowadzanie technik odpowiednich do wieku i możliwości dzieci (np. stosowanie powtórzeń ilustrowanych gestem grupowo i indywidualnie, wprowadzanie całych zwrotów i wyrażeń, pytania i odpowiedzi, piosenki i wierszyki, gry i zabawy językowe, odgrywanie ról); - czytanie: » stopniowe przygotowywanie dzieci do nauki czytania w języku obcym (np. od wyrazu do zdania); » relacja między formą fonetyczną i graficzną (uwzględniająca specyfikę danego języka obcego);	24

» czytanie na głos; » rozwijanie u dzieci starszych nawyku czytania dla przyjemności; • pisanie: » stopniowe przygotowywanie do nauki pisania w języku obcym (przepisywanie wyrazów, podpisywanie wg wzoru, tworzenie prostych zdań według podanego wzoru, tworzenie krótkich tekstów na podstawie wzoru).	
Wprowadzanie elementów kulturowych: • rozwijanie u dzieci świadomości różnojęzycznej i wielokulturowej poprzez: » literaturę dziecięcą, » prezentowanie zwyczajów innych krajów.	6
Etapy planowania zajęć językowych i tworzenia zintegrowanego programu nauczania: • integracja treści edukacyjnych opisanych w podstawie programowej dla przedszkoli i klas I–III szkoły podstawowej z nauką języka obcego nowożytnego; • planowanie efektywnego nauczania z uwzględnieniem: » definiowania celów i osiągnięć; » sposobów realizacji (dobór właściwych ćwiczeń i pomocy dydaktycznych, czas i tempo); » doboru struktur i słownictwa; » integrowania sprawności językowych adekwatnie do wieku i możliwości dzieci; • planowanie poszczególnych zajęć oraz cyklu zajęć; • analizowanie i ewaluacja gotowych scenariuszy.	8
Ocenianie postępów językowych dzieci: • rodzaje i sposoby monitorowania postępów językowych dzieci; • podejście do błędów – sposoby pozytywnej korekty; • przygotowanie do samooceny – praca z portfolio językowym.	8

Ostatni etap kursu w ramach modułu metodycznego stanowi pisemny egzamin sprawdzający wiedzę z zakresu metodyki wczesnego nauczania języka obcego dzieci. Test przeprowadzany jest na zajęciach stacjonarnych.

Przykładowe zadania egzaminacyjne z zakresu metodyki nauczania języka obcego dzieci znajdują się w *Załączniku 2*.

2.2. PRAKTYKI (60 godzin)

Ze względu na różne formy organizacji zajęć językowych we wczesnej edukacji praktyki powinny być realizowane zarówno w przedszkolach, jak i w klasach I–III szkoły podstawowej.

W ramach realizacji 60 godzin praktyk przewidziano zarówno obserwacje, jak i prowadzenie zajęć/lekcji udokumentowanych nagraniami wideo. Praktyki powinny przebiegać zgodnie z poniższym schematem:

a) 10 godzin – obserwacja zajęć przedszkolnych prowadzonych w ramach realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego w zakresie przygotowania dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym.

Mianem zajęć określa się aktywności dzieci podejmowane w ramach realizacji określonego tematu (np. „Ja i moje najbliższe otoczenie”, „Poznajemy przyrodę” itp.).

b) 10 godzin – obserwacje lekcji języka obcego w klasach I–III szkoły podstawowej.

Celem obserwacji jest:

- poznanie możliwości i potrzeb rozwojowych dzieci;
- kształtowanie umiejętności prowadzenia dokumentacji – na podstawie analizy zebranych informacji i wiedzy z zakresu metodyki – przebiegu i organizacji zajęć;
- kształtowanie refleksyjnej postawy uczestników kursu.

W trakcie obserwacji zajęć i lekcji uczestnicy wypełniają arkusze obserwacji (*Załączniki 3A/3B*), które następnie są omawiane z osobą prowadzącą kurs lub odpowiedzialną merytorycznie za praktyki (opiekun praktyk).

Moduł ten powinien być realizowany po zapoznaniu uczestników z treściami komponentu metodycznego, podczas którego przyswoili zasady planowania i prowadzenia zajęć z dziećmi w języku obcym w przedszkolu i w klasach I–III szkoły podstawowej, a także obejrzeni i omówili materiały wideo ilustrujące przykłady takich zajęć.

c) 40 godzin – działania praktyczne, takie jak:

- praca własna polegająca na zaplanowaniu i przygotowaniu:
  - » pięciu scenariuszy zajęć z elementami języka obcego do realizacji w przedszkolu,
  - » pięciu scenariuszy lekcji języka obcego w klasach I–III szkoły podstawowej;
- omówienie przez osobę prowadzącą moduł metodyczny poprawności merytorycznej scenariuszy opracowanych przez uczestników;
- prowadzenie zajęć i lekcji zgodnie z wszystkimi przygotowanymi scenariuszami;
- udokumentowanie w formie nagrania wideo wybranych realizacji dwóch scenariuszy – jednego dla przedszkolaków i jednego dla uczniów klas I–III szkoły podstawowej (czas pojedynczego nagrania: 15–30 min);
- konsultacje, w trakcie których prowadzący kurs dokona oceny zawartości merytorycznej nagrań wideo przedstawionych przez uczestników szkolenia oraz przekaże im informację zwrotną na temat przedstawionych nagrań.

Scenariusze oraz nagrania zajęć i lekcji powinny demonstrować umiejętności uczestnika kursu w zakresie:

- przygotowania, planowania i prowadzenia zajęć językowych z dziećmi;
- integracji elementów językowych z wychowaniem przedszkolnym i edukacją wczesnoszkolną (z włączeniem obszarów określonych w podstawie programowej);
- stosowania – właściwych dla danej grupy wiekowej – różnorodnych technik pracy;
- ukształtowania właściwego podejścia pedagogicznego;
- znajomości podstawowych treści i pojęć metodycznych.

Do zaliczenia tej części praktyk jest wymagane przygotowanie i przeprowadzenie wskazanej liczby zajęć/lekcji oraz udokumentowanie – w formie nagrania wideo – dwóch wybranych zajęć/lekcji.

Uwaga!

Przed rozpoczęciem nagrywania zajęć z dziećmi należy zadbać o przestrzeganie przepisów o ochronie danych osobowych oraz uzyskać zgodę rodziców na wykonanie nagrań.

2.3. MODUŁ JĘZYKOWY (90 godzin)

Moduł językowy niniejszego programu opiera się na założeniu, że uczestnicy rozpoczynający kurs posiadają znajomość języka obcego co najmniej na poziomie B1. Autorki przyjmują także, że w trakcie kursu jego uczestnicy podnoszą swoje kompetencje językowe, rozwijają wszystkie sprawności językowe i doskonałą strategię uczenia się, aby tym samym w przyszłości móc uzyskać certyfikat, który potwierdzi znajomość języka obcego na poziomie B2.

Kurs ten nie powinien być traktowany jako jedyna i całościowa forma przygotowania się do wybranego egzaminu ze znajomości języka obcego na poziomie B2. Efekt kształcenia zależeć będzie od dodatkowego, samodzielnego przygotowania się uczestnika w ramach pracy własnej i/lub uczestnictwa w kursach językowych.

W trakcie realizacji komponentu językowego uczestnicy doskonałą umiejętności językowe (leksykalne, gramatyczne, ortograficzne oraz fonetyczne) przez wykonywanie zadań w obrębie następujących kategorii tematycznych⁵:

- a) dane osobowe;
- b) dom/mieszkanie/otoczenie;
- c) życie codzienne;
- d) czas wolny/rozrywka;
- e) podróże;
- f) stosunki międzyludzkie;
- g) zdrowie i higiena;
- h) edukacja;
- i) zakupy;
- j) żywność i napoje;
- k) usługi;
- l) miejsca;
- m) pogoda.

Zakres środków językowych i struktur gramatycznych oraz liczba godzin przeznaczonych na ich ćwiczenie zależą od specyfiki danego języka obcego i potrzeb uczestników kursu. Szczegółowy rozkład zajęć przygotowany dla danej grupy językowej powinien zapoznać uczestników kursu z wymaganiami językowymi na poziomie B2 i da wskazówki, w jaki sposób je osiągnąć.

⁵ Za: *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, (2003), Warszawa: Wydawnictwo Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, s. 57.

Środki językowe – w zakresie zgodnym ze specyfiką danego języka obcego	Sugerowana liczba godzin
Rzeczownik: • liczba pojedyncza i mnoga (regularna i nieregularna); • rodzaj gramatyczny; • rodzajnik określony i nieokreślony; • deklinacja; • rzeczowniki złożone. Zaimek: • zaimek osobowy/zaimek nieosobowy; • zaimek wskazujący; • zaimek dzierżawczy; • zaimek zwrotny. Liczebnik: • liczebnik główny; • liczebnik porządkowy; • liczebnik ułamkowy. Przymiotnik: • rodzaj gramatyczny; • stopniowanie regularne i nieregularne oraz opisowe. Przysłówek: • stopniowanie przysłówków; • rodzaje przysłówków. Przyimek Czasownik: • formy bezosobowe i osobowe; • koniugacja czasownika; • bezokolicznik; • czasowniki modalne; • rekcja czasownika; • tryby; • imiesłowy; • czasy gramatyczne; • czasowniki złożone.	20
Składnia: • szyk wyrazów w zdaniu; • typy zdań pojedynczych: zdania oznajmujące, zdania pytające, zdania przeczące; • zdanie pojedyncze: rozwinięte i nierozwinięte; • zdanie złożone współrzędnie i zdania złożone podrzędnie; • typy zdań złożonych podrzędnie: podmiotowe, przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe warunkowe); • strona czynna i bierna; • mowa zależna.	20

Funkcje językowe: • uzyskiwanie i przekazywanie informacji; • wyrażanie opinii, wyrażanie przekonań i dowiadywanie się o nie; • wyrażanie sugestii, prośby, ostrzeżenia, zaproszenia, propozycji; • przedstawianie siebie i innych, powitanie, pożegnanie itp.; • opisywanie i relacjonowanie; • prowadzenie rozmowy (włączanie się do rozmowy, argumentowanie, negocjowanie).	20
Słownictwo: Słownictwo ogólne w zakresie 13 obszarów tematycznych: • utrwalone zwroty funkcjonujące w języku codziennym (np. formuły powitalne, przysłowia itp.); • wyrażenia idiomatyczne; • porównania; • związki frazeologiczne; • kolokacje; • synonimy i antonimy; • słownictwo z zakresu metodyki nauczania; • słowotwórstwo; • zróżnicowanie słownictwa ze względu na rejestr języka.	20
Wymowa: • pisownia a wymowa; • akcent wyrazowy; • akcent i rytm zdaniowy; • intonacja i jej funkcje; • wymowa samogłosek (również dyftongi i tryftongi); • wymowa spółgłosek (zbitki spółgłosek, „nieme litery”); • procesy fonetyczne (redukcja, formy słabe i mocne, asymilacja).	10

Ostatnim etapem szkolenia jest egzamin – zarówno w formie pisemnej, jak i ustnej – sprawdzający umiejętności językowe nabyte przez uczestników w trakcie kursu. Egzamin ten, przeprowadzany stacjonarnie, powinien sprawdzać znajomość struktur leksykalno-gramatycznych, a także określać stopień opanowania sprawności językowych (słuchanie, czytanie i pisanie).

Część ustna egzaminu obejmuje i sprawdza:

- umiejętność komunikacji w języku obcym;
- poprawność wymowy;
- znajomość funkcji językowych;
- znajomość struktur leksykalno-gramatycznych.

Po zakończeniu obydwu części egzaminu uczestnik kursu powinien otrzymać od prowadzącego informację zwrotną dotyczącą poziomu uzyskanych kompetencji językowych w obrębie wszystkich sprawności językowych. Ponadto każda osoba uczestnicząca w kursie powinna otrzymać od prowadzącego informację zwrotną na temat swojej gotowości do przystąpienia do egzaminu językowego na poziomie B2 (wymaganego do uzyskania pełnych kwalifikacji do nauczania języka obcego w przedszkolu i w klasach I–III szkoły podstawowej).

Przykładowy arkusz z pytaniami i materiałami egzaminacyjnymi do części ustnej znajduje się w Załączniku 4.

3. PRZYKŁADOWE SCENARIUSZE ZAJĘĆ

Załączone poniżej przykładowe scenariusze zajęć stanowią jedynie propozycję, w jaki sposób można łączyć treści i formy pracy opisane w programie. Organizator, przygotowując harmonogram zajęć na kursie, może dowolnie integrować poszczególne treści przy zachowaniu liczby godzin przewidzianych na kolejne komponenty.

3.1. SCENARIUSZE ZAJĘĆ METODYCZNYCH

● SCENARIUSZ 1. Wczesna edukacja językowa – kontekst edukacyjny

Zajęcia opisane w scenariuszu obejmują:

- » wykład (90 minut);
- » warsztaty (2 bloki po 90 minut każdy).

Cele ogólne:

- a) zapoznanie uczestników z charakterystyką rozwoju psychicznego i fizycznego dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym;
- b) określenie związku między rozwojem psychofizycznym dziecka a procesem uczenia się języka obcego;
- c) zaznajomienie uczestników kursu z wytycznymi podstawy programowej w zakresie wczesnej edukacji językowej.

Cele szczegółowe:

- a) omówienie korzyści płynących z wczesnego rozpoczynania nauki języka obcego;
- b) dostosowanie wymagań nauczycieli do wieku i możliwości dzieci;
- c) zaprezentowanie i omówienie różnych stylów uczenia się dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym;
- d) przedstawienie podstawowych zasad organizowania edukacji językowej w przedszkolu i w klasach I–III szkoły podstawowej;
- e) określenie roli rodziców we wczesnej edukacji językowej;
- f) dzielenie się wiedzą i doświadczeniem z zakresu pracy z dziećmi;
- g) zapoznanie się z pojęciami i terminami metodycznymi dotyczącymi omawianych tematów;
- h) przedstawienie sposobów integracji grupy;
- i) rozwijanie umiejętności pracy w grupie;
- j) kształtowanie zdolności samooceny.

Metody pracy: wykład, burza mózgów, mapa myśli, dyskusja.

► Wykład (90 minut)

Cel wykładu:

- zapoznanie uczestników z podstawowymi informacjami dotyczącymi wczesnej edukacji językowej.

Wykład prezentuje następujące zagadnienia:

A. Kontekst edukacyjny:

- wczesne nauczanie języka obcego – europejski i polski kontekst edukacyjny;
- korzyści płynące z wczesnego rozpoczynania nauki języka;

- zmiany w podstawie programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie wczesnej edukacji językowej – ich wpływ na organizację zajęć/lekcji języka obcego w przedszkolu i w klasach I–III szkoły podstawowej;
- rola rodziców w edukacji językowej dzieci.

B. Charakterystyka dzieci w różnych przedziałach wiekowych w kontekście ich rozwoju intelektualnego, emocjonalnego, fizycznego i społecznego.

C. Określenie wpływu rozwoju psychofizycznego dziecka na proces nauczania języka obcego:

- porównanie procesu nabywania mowy ojczystej z uczeniem się języka obcego;
- przedstawienie różnorodnych stylów uczenia się;
- określenie roli i funkcji motywowania w procesie nauczania dzieci języka obcego.

Uwaga: Uzupełnienie i rozszerzenie treści merytorycznych poruszanych w wykładzie stanowią – zamieszczone i udostępnione w wirtualnych przestrzeniach edukacyjnych – materiały dydaktyczne i linki do artykułów poświęconych tematyce wykładu.

▮ Warsztaty (2 bloki po 90 minut każdy)

Cele:

- podsumowanie treści przekazanych w trakcie wykładu;
- przedstawienie sposobów organizowania zajęć wczesnej edukacji językowej zgodnie z wytycznymi podstawy programowej;
- wskazanie zasad organizacji warsztatu pracy nauczyciela (zaprezentowanie zestawu materiałów do wykorzystania na zajęciach, omówienie cech i roli nauczyciela języka obcego);
- zaprezentowanie metod zarządzania grupą (omówienie zasad pomagających w utrzymaniu dyscypliny; budowanie środowiska przyjaznego dziecku).

Metody pracy: wykład, burza mózgów, mapa myśli, dyskusja, plakat.

Rozgrzewka

Prowadzący – w formie krótkiego podsumowania – nawiązuje do zagadnień omówionych podczas wykładu. Uczestnicy, pracując w małych grupach, przedstawiają w formie graficznej (np. plakatu) najważniejsze aspekty wczesnej edukacji językowej.

Wybrane aspekty:

- zintegrowanie elementów języka obcego z edukacją przedszkolną lub wczesnoszkolną;
- dążenie do unikania w klasach I–III szkoły podstawowej ściśle określonego podziału zajęć na lekcje lub w przedszkolu na jednakowe jednostki czasowe;
- nauka przez zabawę;
- akceptowanie prawa dziecka do ciszy;
- nauczanie z wykorzystaniem wszystkich zmysłów.

▮ Blok 1 (90 minut)

Cele:

- podkreślenie roli integracji wczesnej edukacji językowej z ogólnym procesem wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej;
- wskazanie sposobów integrowania edukacji językowej z poszczególnymi obszarami edukacyjnymi wymienionymi w podstawie programowej dla wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej.

Prowadzący dzieli uczestników na dwie grupy, które będą pracować z tekstem podstawy programowej. Zespół pierwszy skupi się na analizie podstawy programowej wychowania przedszkolnego. Natomiast grupa druga zajmie się tekstem podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej.

Zadaniem uczestników będzie uzupełnienie tabeli otrzymanej od prowadzącego, w której wypełniono tylko pierwszą kolumnę zawierającą opis wybranych osiągnięć dziecka na koniec wychowania przedszkolnego w obrębie czterech obszarów jego rozwoju, wyszczególnionych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego dla grupy pierwszej (*Załączniki 5A i 5B*) i edukacji wczesnoszkolnej dla grupy drugiej⁶. W trakcie wykonywania ćwiczenia kursanci, pracując z tekstem podstawy programowej, wskazują w każdym obszarze te umiejętności, które – ich zdaniem – można rozwijać, nauczając języka obcego, a także te, które powinny być opanowane przez każde dziecko kończące naukę na danym poziomie edukacyjnym.

Kolejny etap pracy obejmuje wypełnienie przez uczestników trzeciej kolumny tabeli i podanie przykładów technik i/lub metod pracy służących rozwijaniu umiejętności wyszczególnionych w drugiej kolumnie tabeli. Należy zwrócić uwagę uczestników na różnicowanie wymagań adekwatnie do wieku i możliwości dzieci. Prowadzący monitoruje pracę, a po jej zakończeniu podaje uczestnikom szkolenia informację zwrotną.

▶ Blok 2 (90 minut)

Warsztat pracy nauczyciela

Prowadzący, stosując technikę elicytacji, inicjuje krótką dyskusję na temat sposobów wykorzystywania zasobów sali przedszkolnej i szkolnej podczas nauczania języka obcego. Następnie uczestnicy opracowują wskazówki dotyczące dostosowania sali w celu umożliwienia dzieciom wykonywania aktywności pożądaných w trakcie nauki języka obcego w przedszkolu i w klasach I–III (*Załącznik 6*).

Rola nauczyciela

Prowadzący prosi, aby uczestnicy szkolenia przypomnieli sobie własnych nauczycieli języka obcego i na tej podstawie wskazali cechy, które sprawiły, że byli to dobrzy bądź źli nauczyciele. Następnie sugeruje, aby zwrócili uwagę na cechy pożądane u nauczyciela języka obcego uczącego dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Prowadzący, aby uzyskać szerokie spektrum odpowiedzi i skłonić uczestników do analizy roli i cech nauczyciela, przeprowadza ćwiczenie polegające na modyfikowaniu i rozbudowywaniu zdań zawierających niepoprawne lub niepełne opinie na temat pracy nauczyciela (*Załącznik 7*).

Końcowym etapem pracy jest zebranie najważniejszych wniosków dotyczących predyspozycji i roli nauczyciela we wczesnej edukacji językowej.

Zarządzanie grupą przedszkolną

Prowadzący dzieli uczestników szkolenia na cztery grupy. Każdy z zespołów opracowuje wymienione poniżej zagadnienia. Kolejnym etapem tego ćwiczenia jest zaprezentowanie wniosków przez przedstawicieli poszczególnych grup. Prowadzący monitoruje pracę, uzupełnia grupowe prezentacje, zwracając uwagę na czynniki takie jak:

⁶ Prowadzący, odwołując się do wzoru załączników 5A i 5B, przygotowuje karty pracy z obszarami podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej.

- a) czynności rutynowe;
- b) materiały i pomoce;
- c) dyscyplina;
- d) język poleceń.

Podsumowanie

Prowadzący przygotowuje puzzle składające się z czterech elementów. Trzeba pamiętać, aby liczba elementów odpowiadała liczbie uczestników. Następnie rozłożone puzzle zostają wrzucone do pudełka, z którego uczestnicy losują po jednym elemencie. Celem ćwiczenia jest znalezienie przez kursantów pozostałych trzech elementów niezbędnych do ułożenia całego obrazka. Ćwiczenie stanowi doskonały sposób poznania jednej z odmian pracy dydaktycznej wykorzystującej podział na grupy. Ponadto uczy zasad współpracy. Na zakończenie tego ćwiczenia przedstawiciele nowych grup przygotowują plakat ilustrujący aspekty nauczania elementów języka obcego w przedszkolu i w klasach I–III szkoły podstawowej.

Samoocena

Każdy z uczestników szkolenia otrzymuje od prowadzącego arkusz samooceny, który należy wypełnić (*Załącznik 8*). Arkusz ten, wraz z arkuszami z pozostałych zajęć, jest przechowywany przez czas trwania kursu, pełniąc funkcję narzędzia monitorującego postępy uczestnika kursu.

● **SCENARIUSZ 2. Wykorzystanie baśni i opowiadań w nauczaniu małych dzieci języka obcego**

Zajęcia opisane w scenariuszu obejmują:

- » wykład (45 minut);
- » warsztaty (2 bloki po 90 minut każdy).

Cel ogólny:

- a) zapoznanie uczestników z wartością edukacyjną baśni i opowiadań oraz możliwościami wykorzystania ich w nauczaniu języka obcego dzieci.

Cele szczegółowe:

- a) zapoznanie uczestników z korzyściami płynącymi z wykorzystywania opowiadań i baśni w nauczaniu małych dzieci języka obcego:
  - » w kontekście rozwijania wszystkich rodzajów inteligencji;
  - » w celu rozwijania świadomości interkulturowej;
  - » w zakresie wzmacniania motywacji i pobudzania ciekawości dzieci.
- b) przedstawienie kryteriów doboru tekstów literackich i pomocy dydaktycznych;
- c) zaprezentowanie – w odniesieniu do bajek i opowiadań – efektywnych technik nauczania języka obcego;
- d) wskazanie terminów metodycznych związanych z omawianymi tematami;
- e) przedstawienie sposobów integracji grupy;
- f) rozwijanie umiejętności pracy w zespole;
- g) kształtowanie zdolności samooceny.

Metody pracy: wykład, burza mózgów, mapa myśli, dyskusja, minilekcje.

Przebieg zajęć:

► Wykład (45 minut)

Cel:

- teoretyczne i praktyczne zapoznanie uczestników z możliwościami wykorzystania baśni i opowiadań w nauczaniu języka obcego w przedszkolu i w klasach I–III szkoły podstawowej.

Wykład prezentuje następujące zagadnienia:

- rola literatury w harmonijnym rozwoju dziecka;
- wykorzystanie baśni i opowiadań we wczesnej edukacji językowej;
- kryteria doboru tekstów;
- adaptacja tekstów do potrzeb i możliwości dzieci;
- rozwijanie sprawności językowych dzieci poprzez wykorzystywanie tekstów literackich (techniki i strategie);
- teoria inteligencji wielorakich i jej rola we wczesnej edukacji językowej.

Prowadzący przedstawia koncepcje metodyczne potwierdzające wartość edukacyjną bajek i opowiadań w nauczaniu przedszkolaków. Nawiązując do teorii inteligencji wielorakich Howarda Gardnera, a także mając na uwadze ogólny rozwój dziecka, prowadzący podkreśla korzyści płynące z wykorzystywania bajek i opowiadań w nauczaniu języka obcego. Zwraca także uwagę na możliwości i zalety ich wykorzystywania w rozwijaniu umiejętności objętych poszczególnymi obszarami wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej. W czasie wykładu prowadzący odwołuje się do doświadczenia zawodowego uczestników kursu, którzy stosują bajki i opowiadania w codziennej pracy z dziećmi.

Uzupełnieniem i rozszerzeniem treści merytorycznych zaprezentowanych podczas wykładu są materiały dydaktyczne udostępnione na platformie edukacyjnej, a także linki do artykułów poświęconych tematyce wykładu.

► Warsztaty (2 bloki po 90 minut każdy)

Cele:

- wykorzystanie w praktyce wiadomości zdobytych podczas wykładu;
- pogłębienie wiedzy z zakresu teorii inteligencji wielorakich;
- zapoznanie uczestników ze sposobami organizowania zajęć językowych z wykorzystaniem tekstów literackich;
- zapoznanie uczestników ze sposobami adaptowania baśni i opowiadań stosownie do wieku i możliwości dzieci;
- zapoznanie uczestników z technikami pracy oraz materiałami dydaktycznymi wykorzystywanymi podczas zajęć opartych na analizie utworów literackich.

► Blok 1 (90 minut)

Prowadzący, nawiązując do tematyki wykładu, inicjuje krótką dyskusję na temat możliwości wyzyskania opowiadań i baśni w nauczaniu języka obcego. W celu utrwalenia nabytych wiadomości uczestnicy wypisują na dużym arkuszu papieru korzyści płynące z wykorzystania tekstów literackich w edukacji językowej w przedszkolu.

Planowanie pracy

Prowadzący dzieli uczestników kursu na małe grupy i wręcza im karty pracy. Każda zawiera zestaw pytań dotyczących efektywnego wykorzystywania opowiadań i baśni, np.:

- Jak zintegrować naukę elementów języka obcego z treściami wychowania przedszkolnego oraz edukacji wczesnoszkolnej?
- Jak przygotować swój warsztat pracy (sala, pomoce dydaktyczne)?
- Jak przygotować się do zaprezentowania dzieciom historyjki?
  - » Jakie kryteria stosować przy wyborze historyjki?
  - » Czytać czy opowiadać?
  - » Korzystać z nagrań?
  - » Jakie pomoce wykorzystać na kolejnych etapach pracy z historyjką?
  - » Jakie techniki prezentacji zastosować?
  - » Jakie techniki stosować przy wprowadzaniu nowego słownictwa?
  - » Czy należy używać języka ojczystego? Jeśli tak, to jak często i w jakiej sytuacji?
  - » Jak budować ciekawość dzieci i w jaki sposób je aktywizować?
  - » Jakich efektów dydaktycznych można się spodziewać?
- Jak wykorzystać historyjki na dalszych etapach nauczania (np. tworząc prace plastyczne, krótkie przedstawienia itp.)?

Uczestnicy szkolenia prezentują na forum swoje odpowiedzi, a prowadzący podsumowuje ten etap pracy i udziela informacji zwrotnej.

Prezentacja materiału audiowizualnego

Prowadzący proponuje, aby uczestnicy szkolenia obejrzeni krótki film (np. dostępny w zasobach internetowych) przedstawiający scenkę, w której nauczyciel prezentuje dzieciom nieskomplikowaną opowieść w języku obcym. Następnie uczestnicy oceniają sposób prezentacji tekstu, uwzględniając kwestie z poprzedniego zadania.

Minilekcje

Uczestnicy przygotowują krótką, kilkuminutową prezentację wybranej przez siebie lub zasugerowanej przez prowadzącego historyjki. Pozostali uczestnicy szkolenia odgrywają rolę grupy odbiorców dzieci przedszkolnych lub uczniów. Po obejrzeniu kilku prezentacji grupa ocenia ich przygotowanie. Prowadzący zwraca uwagę, aby ocena zawierała rzeczowe i konstruktywne opinie.

▮ Blok 2 (90 minut)

Uczestnicy otrzymują karty pracy zawierające tabelę z wyszczególnionymi obszarami edukacyjnymi, które opracowano na podstawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej. Kursanci, pracując w parach lub grupach, przygotowują listę przykładowych ćwiczeń językowych rozwijających poszczególne typy inteligencji na podstawie baśni znanej wszystkim uczestnikom (np. *Czerwonego Kapturka*). Następnie uczestnicy określają, odnosząc się do teorii inteligencji wielorakich, które z inteligencji są rozwijane podczas wykonywania danego ćwiczenia (*Załącznik 9*).

W zadaniu tym istotne jest, aby uczestnicy uświadomili sobie, że procesowi uczenia dzieci języka obcego musi towarzyszyć ich kompleksowy i harmonijny rozwój we wszystkich obszarach edukacyjnych. Proces ten musi być realizowany poprzez ciekawe i twórcze zajęcia, które będą zachęcały i motywowały dzieci do nauki języka obcego.

Samoocena

Prowadzący szkolenie wręcza każdemu uczestnikowi do wypełnienia arkusz samooceny (Załącznik 10). Arkusz ten, podobnie jak arkusze z pozostałych zajęć, jest przechowywany przez czas trwania kursu i służy jako narzędzie monitorujące postępy uczestnika szkolenia. Następne moduły kursu powinny kontynuować wprowadzanie elementów języka obcego w obszarze umiejętności językowych dzieci (słownictwo, struktury gramatyczne, słuchanie i mówienie, wymowa) – także z wykorzystaniem tekstów literackich.

3.2. SCENARIUSZE ZAJĘĆ JĘZYKOWYCH

● SCENARIUSZ 1. Ludzie wokół nas

Podstawowe zagadnienia:

Gramatyka:

- powtórzenie podstawowych czasów gramatycznych;
- przysłówki częstotliwości;
- zaimki.

Słownictwo:

- rozwijanie leksyki w zakresie różnych tematów: zawodów, czynności dnia codziennego, zainteresowań/hobby.

Funkcje językowe:

- poznanie używanych w komunikacji zwrotów dotyczących życia codziennego;
- uzyskiwanie i udzielanie informacji.

Sprawności językowe:

- słuchanie (uzupełnianie luk);
- kształtowanie umiejętności mówienia, w tym przedstawianie siebie i innych, przekazywanie informacji ma swój temat i na temat innych osób;
- rozwijanie umiejętności czytania, w tym określanie głównej myśli w tekście;
- kształtowanie umiejętności pisania różnych form wypowiedzi, np. list/mail nieformalny.

Cele ogólne:

- powtórzenie wiadomości na temat głównych czasów gramatycznych w kontekście prezentowania życia zawodowego i prywatnego;
- rozwijanie zintegrowanych sprawności językowych.

Cele szczegółowe:

- powtórzenie struktur leksykalno-gramatycznych niezbędnych do uzyskiwania i przekazywania informacji na temat życia codziennego;
- utrwalenie umiejętności budowania – w różnych czasach gramatycznych – zdań twierdzących, zdań pytających i zdań przeczących;

- rozwijanie umiejętności rozumienia tekstu słuchanego i tekstu czytanego, w tym wyszukiwania informacji szczegółowych i określania głównej myśli w tekście;
- poszerzanie zasobów słownictwa związanego z życiem zawodowym i prywatnym;
- podnoszenie sprawności komunikowania się, w tym poprawności i płynności wypowiedzi;
- doskonalenie umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnej, w tym planowanie wypowiedzi, dbanie o jej spójność i logikę, zwracanie uwagi na poprawność leksykalną i gramatyczną sformułowań zawartych w tekście;
- kształtowanie – zgodnie ze specyfiką danego języka obcego – nawyku poprawnej wymowy, w tym zwrócenie uwagi na akcentowanie, formy słabe i formy mocne);
- budowanie przyjaznej atmosfery służącej efektywnej nauce;
- wzmacnianie motywacji i autonomii uczestników.

Przebieg zajęć:

▶ Warsztat (90 minut + 45 minut na wypowiedź w formie pisemnej)

Rozgrzewka – „Opowiedz o sobie”

Prowadzący prezentuje uczestnikom szkolenia ilustracje (*Załącznik 11*) przedstawiające różne czynności. Kursanci nazywają je, a następnie odpowiadają na zadane przez prowadzącego pytania związane z przedstawionymi sytuacjami na zdjęciach, np.:

- Czy odwiedziłaś/eś kiedyś jakieś egzotyczne miejsce? Jeśli tak, to wyjaśnij, jakie ono było? Kiedy miało miejsce to wydarzenie?
- Czy w najbliższym czasie wybierasz się na przyjęcie urodzinowe? Jeśli tak, to powiedz, czyje to urodziny? Kiedy będą obchodzone?
- Czy obecnie czytasz jakąś ciekawą książkę? Jeśli tak, to podaj, kto jest jej autorem. O czym opowiada ta książka?

Przykładowe czynności: odwiedzić egzotyczne miejsce, zjeść coś niezwykłego, wziąć udział w przyjęciu urodzinowym, przeczytać dobrą książkę, zacząć uprawiać ciekawy sport, spędzić wakacje nad morzem.

Gra językowa: „Zapytaj o...” (odmiana popularnej gry „Znajdź kogoś, kto...”)

Uczestnicy szkolenia otrzymują użyte w poprzednim ćwiczeniu karty z ilustracjami (*Załącznik 12*). Zadaniem nauczycieli jest właściwe ułożenie i poprawne – pod względem gramatycznym – zapisanie w tabeli pytań związanych z sytuacją przedstawioną na zdjęciu.

Prowadzący monitoruje pracę i pomaga wyeliminować ewentualne błędy gramatyczne.

Następnie każda osoba zadaje przygotowane pytania kilku wybranym osobom, a później zapisuje uzyskane odpowiedzi. Po zakończeniu tego etapu wybrane osoby prezentują zebrane informacje na forum grupy. Należy zwrócić uwagę na poprawność gramatyczną (np.: w przypadku języka angielskiego na zmianę formy czasownika z 1. na 3. osobę liczby pojedynczej).

Powyższe ćwiczenia pozwalają uczestnikom na powtórzenie podstawowych form gramatycznych i leksykalnych, a ponadto rozwijają świadomość językową w zakresie stosowania tych konstrukcji w życiu codziennym.

Podsumowanie wiadomości na temat form gramatycznych

Prowadzący szkolenie zwraca uwagę na użyte w poprzednim ćwiczeniu formy gramatyczne. Jeżeli specyfika danego języka obcego na to pozwala, korzystne będzie przygotowanie tabeli, w której uczestnicy wpiszą używane czasy gramatyczne, typowe dla tych czasów przysłówki (np. „teraz”, „wczoraj”, „ostatnio”), a ponadto przykładowe zdania twierdzące, pytania i przeczenia.

Rozumienie wypowiedzi (rozpoznawanie i poprawa błędów)

Prowadzący przygotowuje nagranie audio zawierające fałszywe zdania, np.: „Słońce zachodzi na wschodzie”, „Paryż jest stolicą Anglii”, „Nasze zajęcia zaczęły się pięć godzin temu”, „Nasze zajęcia trwają od pięciu godzin”.

Zadaniem uczestników szkolenia jest podanie właściwej formy przeczącej, a następnie sformułowanie, z użyciem wskazanej formy, zdania zawierającego prawdziwą informację.

Ćwiczenie wymowy

Propozycja dla grup z językiem angielskim: rozwijanie umiejętności w zakresie posługiwania się akcentem, zwrócenie uwagi na funkcję form słabych i form mocnych operatorów *do/did/have* w zdaniach pytających i zdaniach przeczących.

Rozumienie tekstu słuchanego

Prowadzący szkolenie odtwarza nagranie audio, w którym kilka osób – reprezentujących różne zawody – opowiada o swojej pracy, obowiązkach zawodowych i sposobach spędzania czasu wolnego. Kursanci w trakcie słuchania nagrania uzupełniają arkusze pracy. Mogą one zawierać polecenia o różnej konstrukcji, np.: pytania „prawda/fałsz”, pytania wielokrotnego wyboru, zadania polegające na uzupełnianiu brakujących informacji.

Przygotowany materiał audio powinien być zróżnicowany pod względem gramatyczno-leksykalnym. Trzeba pamiętać o tym, aby wykorzystane w nim zostały nazwy kilku zawodów, zróżnicowane struktury gramatyczne itp.

Po sprawdzeniu poprawności wykonania zadania prowadzący przeprowadza krótką dyskusję na temat związany z materiałem audio.

Rozumienie tekstu czytanego (rozpoznawanie głównej myśli w krótkich fragmentach dłuższego tekstu)

Tekst dotyczący tematyki zawodowej jest podzielony na akapity, których tytuły/nagłówki zostały usunięte. Kursanci czytają ten materiał i dopasowują brakujące tytuły/nagłówki, podając jednocześnie uzasadnienie swojego wyboru. Wśród tytułów/nagłówków znajduje się jeden dodatkowy, niepasujący do tekstu.

Pisanie

Zadaniem uczestników jest napisanie e-maila do osoby zamieszkującej w innym kraju. W wiadomości kursanci mają zawrzeć opis wykonywanej przez siebie pracy, zaprezentować doświadczenia zawodowe, opisać plany na przyszłość itp.

Przykładowe zadanie

Napisz list/e-mail do osoby, z którą mieszkałeś/eś na wakacyjnym kursie językowym w Anglii/Francji/Niemczech. W liście/e-mailu:

- a) przeproś, że długo się nie odzywałeś/eś;
- b) poinformuj o tym, co działo się u ciebie przez ostatnie miesiące;
- c) napisz, o tym, co ostatnio zmieniło się w twoim życiu osobistym/zawodowym;
- d) napisz o swoich planach na najbliższe wakacje.

Uwaga! Prowadzący podaje wymaganą liczbę słów, w której powinna się zamknąć wypowiedź pisemna.

Jeżeli uczestnicy kursu nigdy wcześniej nie spotkali się z tego rodzaju zadaniem, wówczas prowadzący kurs powinien w odpowiedni sposób omówić zasady tworzenia takiej formy wypowiedzi (np. przedstawić przykładowy list/mail itp.). Należy zwrócić uwagę na poprawność gramatyczną, rejestr języka oraz spójność logiczną wypowiedzi.

Zadanie to może mieć formę pracy domowej, którą uczestnicy – drogą elektroniczną – przesyłają prowadzącemu do sprawdzenia.

Po zajęciach uczestnicy wypełniają arkusz samooceny (*Załącznik 13*).

● SCENARIUSZ 2. Pogoda i klimat**Podstawowe zagadnienia:****Gramatyka:**

- powtórzenie podstawowych czasów gramatycznych (czasów teraźniejszych, czasów przeszłych, czasów przyszłych);
- stopniowanie przymiotników;
- wyrażenia służące porównywaniu (np. „nie taki”/„taki jak...”);
- słowotwórstwo.

Słownictwo:

- pogoda i klimat;
- synonimy.

Funkcje językowe:

- opisywanie zjawisk pogodowych i klimatycznych;
- relacjonowanie wydarzeń.

Sprawności językowe:

- słuchanie i uzupełnianie luk;
- mówienie, w tym relacjonowanie wydarzeń;
- czytanie, w tym wyszukiwanie w tekście informacji ogólnych i szczegółowych;
- pisanie, w tym relacjonowanie wydarzeń.

Cele ogólne:

- relacjonowanie zjawisk pogodowych i wydarzeń z nimi związanych;
- rozwijanie zintegrowanych sprawności językowych.

Cele szczegółowe:

- utrwalenie znajomości struktur leksykalno-gramatycznych niezbędnych do opisywania i relacjonowania zjawisk związanych z pogodą i klimatem;
- podsumowanie wiedzy na temat różnorodnych struktur używanych do porównań;
- rozwijanie umiejętności rozumienia tekstu słuchanego i czytanego, wyszukiwanie informacji ogólnych i szczegółowych;
- poszerzanie zasobów słownictwa z zakresu tematyki związanej z klimatem i pogodą;
- rozwijanie sprawności komunikowania się, zwrócenie uwagi na poprawność i płynność wypowiedzi;
- podnoszenie sprawności tworzenia wypowiedzi pisemnej, planowanie wypowiedzi, dbanie o jej spójność i logikę, poprawność leksykalną i gramatyczną;
- kształtowanie – zgodnie ze specyfiką danego języka obcego – nawyku poprawnej wymowy, w tym dbanie o właściwe akcentowanie, dążenie do poprawnej wymowy samogłosek i spółgłosek;
- budowanie przyjaznej atmosfery służącej efektywnej nauce;
- rozwijanie motywacji i autonomii uczestników.

▶ Warsztat (90 minut + 45 minut na wypowiedź w formie pisemnej)

Przebieg zajęć:

Rozgrzewka – Różne warunki pogodowe

Prowadzący prezentuje uczestnikom szkolenia ilustracje przedstawiające różne warunki pogodowe (*Załącznik 14*). Kursanci opisują obrazki, korzystając w przypadku problemów językowych z pomocy prowadzącego.

Prowadzący inicjuje krótką dyskusję, której celem jest powiązanie opinii i osobistych doświadczeń uczestników szkolenia z sytuacjami pogodowymi przedstawionymi na ilustracjach. W tym celu prowadzący może sformułować następujące polecenie, np.:

- Zastanów się i powiedz, czy doświadczyłeś/eś kiedyś skutków złych lub ekstremalnych warunków pogodowych. Jeśli tak, to opisz, kiedy i gdzie miały one miejsce?
- Określ, jaka jest pogoda/klimat itp.

Na zakończenie rozgrzewki prowadzący krótko podsumowuje dyskusję.

Rozumienie tekstu czytanego (wyszukiwanie w tekście informacji ogólnych i szczegółowych)

Prowadzący rozdaje uczestnikom materiał tekstowy (np. zaadaptowany z oryginalnych bloków), który stanowi relację kilku osób na temat wydarzeń związanych z pogodą (np. spóźnienie lub utknięcie na drodze, brak możliwości wezwania lekarza do chorego z powodu złej aury).

Prowadzący zadaje uczestnikom kursu po dwa–trzy pytania na temat głównej myśli tekstu, a następnie prosi kursantów o zapoznanie się z materiałem i przygotowanie odpowiedzi na pytania postawione w tekście.

Kolejnym etapem działań jest poznanie przez uczestników szkolenia listy pytań szczegółowych dotyczących treści zawartych w tekście. Zadaniem kursantów jest znalezienie właściwej odpowiedzi i uzasadnienie swojego wyboru.

Zadanie może zawierać pytania różnorodne pod względem formy (np.: pytania wielokrotnego wyboru, pytania „prawda/fałsz” lub zadania polegające na dopasowywaniu i uzupełnianiu luk).

Rozwijanie znajomości słownictwa

Prowadzący przygotowuje listę określeń dotyczących zjawisk pogodowych. Uczestnicy wyszukują w tekście ich synonimy i/lub wyrazy bliskoznaczne.

Kolejnym etapem jest usystematyzowanie słownictwa poprzez grupowanie wyrazów (np. zgodnie z kryterium gramatycznym: według przynależności do części mowy). W ramach dalszej pracy nad słownictwem można poprosić uczestników o podanie antonimów do przymiotników.

Ostatni etap rozgrzewki stanowi budowanie banku słownictwa. Uczestnicy otrzymują zestaw podstawowych określeń dotyczących pogody oraz zestaw wyrazów bliskoznacznych. Na tej podstawie uczestnicy szkolenia, stosując kryterium gradacji (od neutralnego do ekstremalnego, tworzą listę zwrotów językowych dotyczących pogody (np. w języku angielskim: *warm/hot/scorching/boiling*).

Słuchanie (rozpoznawanie poznanego słownictwa w rzeczywistym kontekście)

Prowadzący, korzystając ze źródeł internetowych (np. serwisu YouTube), przygotowuje materiał audio dotyczący prognozy pogody. Ponadto opracowuje dla kursantów arkusz pracy z zadaniami do wykonania (np. mogą one zawierać lukę informacyjną dotyczącą prognozy pogody w różnych częściach kraju).

W ćwiczeniu tym powinno się wykorzystywać słownictwo wprowadzone w poprzednim zadaniu.

Stopniowanie przymiotników – Pogoda w różnych rejonach Polski

Prowadzący wyświetla mapę kraju, zaznaczając na niej uprzednio wartości pogodowe wraz z temperaturą (Załącznik 15). W ćwiczeniu poprzedzającym to zadanie uczestnicy przygotowali opis prognozy pogody odnoszący się do danego terytorium. W tym zadaniu kursanci, wykazując się znajomością form stopniowania przymiotników i innych struktur służących zestawianiu ze sobą zjawisk, porównują przewidywaną pogodę, np.:

- „W Warszawie będzie ciepło, ale na południu będzie cieplej niż w stolicy Polski”.
- „Najcieplejszym miejscem będzie jutro Zakopane”.
- „Na północy Polski będzie bardzo wietrznie i deszczowo”.
- „W środkowej części kraju i na wschodzie będzie ciepło, ale w centrum nie będzie tak słonecznie jak na wschodzie i południu”.
- „Wybrzeże będzie najchłodniejszym miejscem w kraju” itp.

Realizując to zadanie, uczestnicy mogą również rozwijać umiejętność użycia struktur służących wyrażaniu przyszłości. Można też wprowadzić je w formie relacjonowania pogody (np. dotyczącej dnia poprzedniego).

Jeżeli uczestnicy nie pamiętają, w jaki sposób należy stopniować przymiotniki, prowadzący przeprowadza ćwiczenia przypominające tworzenie wymaganych konstrukcji gramatycznych.

Wymowa

Prowadzący szkolenie – stosownie do języka obcego, w którym prowadzony jest kurs – wybiera ten aspekt wymowy, który wymaga ćwiczenia. W języku angielskim można przeprowadzić

ćwiczenia dotyczące redukcji samogłosek i łączenia wyrazów w ciągi. Można także rozwijać umiejętność kształtowania poprawnej wymowy wyrazów, w których występują takie same samogłoski, ale których wymowa jest różna, np.: *humid/sunny, blow/shower*.

Pisanie

Zadanie ma na celu zredagowanie wypowiedzi pisemnych opisujących wydarzenia, w których znamiennej rolę odegrały niesprzyjające warunki pogodowe.

Uczestnicy relacjonują zdarzenia jednego dnia, w którym miało miejsce coś dla nich ważnego, co jednocześnie zostało silnie zdeterminowane przez zjawiska atmosferyczne.

Przykładowe zadanie

Wyobraź sobie, że prowadzisz dziennik. Zamieszczasz w nim relacje z każdego dnia podróży, którą właśnie odbywasz. Opisz jeden dzień takiej wyprawy, w którym wydarzyło się coś niezwykłego, czego nigdy nie zapomnisz. W swojej wypowiedzi uwzględnij:

- czas i miejsce opisywanych wydarzeń,
- wpływ warunków atmosferycznych na przebieg opisywanych zdarzeń.

Uwaga!

Prowadzący zwraca uwagę na poprawne wykorzystanie w wypowiedzi pisemnej form czasów przeszłych i użycie określonej liczby słów.

Zadanie to może stanowić rodzaj pracy domowej.

Po zajęciach uczestnicy wypełniają arkusz samooceny (*Załącznik 16*).

4. ZAŁĄCZNIKI DO PRZYKŁADOWEGO PROGRAMU KURSU KWALIFIKACYJNEGO

● ZAŁĄCZNIK 1.

Sylabus modułu zdalnego

Moduł zdalny kursu metodycznego *Wczesne nauczanie języka obcego nowożytnego* jest uzupełnieniem programu realizowanego stacjonarnie i jest skierowany wyłącznie do uczestników wyżej wymienionego kursu.

Organizator lub osoba prowadząca moduł przygotowuje harmonogram pracy na platformie, a następnie zapoznaje z nim uczestników szkolenia. Harmonogram powinien zawierać instrukcje poruszania się po platformie oraz zaznajamiać z dostępnymi narzędziami i sposobami oceniania aktywności uczestników, a także sposobami zaliczania poszczególnych zadań i testów. Ze względu na to, że nie wszystkie osoby będą realizować komponent językowy⁷, należy opracować harmonogram w taki sposób, aby części dotyczące metodyki i doskonalenia językowego były od siebie niezależne.

Liczba godzin i czas trwania modułu

Liczba godzin pracy obowiązkowej na platformie Moodle nie powinna przekroczyć 1/3 łącznej liczby godzin całego kursu prowadzonego stacjonarnie. Trzeba pamiętać o tym, aby moduł zdalny został udostępniony uczestnikom tuż po rozpoczęciu zajęć stacjonarnych i był aktywny przez cały czas trwania kursu stacjonarnego aż do jego zakończenia.

Adresaci

Nauczyciele przedszkoli i edukacji wczesnoszkolnej spełniający wymagania rekrutacji opisane w programie kursu.

Cele ogólne:

- zdobycie i pogłębienie wiedzy z zakresu metodyki nauczania języka obcego dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym;
- rozwijanie umiejętności planowania i prowadzenia zajęć wczesnej edukacji językowej;
- doskonalenie umiejętności językowych i pogłębienie wiedzy dotyczącej posługiwania się językiem obcym.

Cele szczegółowe:

- pogłębienie wiedzy na temat uczenia się języka obcego przez małe dzieci;
- ćwiczenie praktycznych umiejętności dydaktycznych w zakresie wczesnej edukacji językowej;
- poznanie źródeł literatury fachowej (w języku polskim i obcym);
- zapoznanie się z ogólnodostępnymi materiałami dydaktycznymi i sposobami ich adaptacji dla własnych potrzeb dydaktycznych;
- zapoznanie się z dostępnymi w formie zasobów internetowych materiałami wideo dotyczącymi sposobów prowadzenia zajęć językowych z dziećmi;

---

⁷ Uczestnikami kursu mogą być osoby posiadające stosowny certyfikat językowy. Osoby te mogą zostać zwolnione z uczestnictwa w językowym komponencie kursu.

- doskonalenie własnych umiejętności językowych w zakresie wszystkich sprawności językowych i w obrębie tematów objętych programem kursu metodycznego;
- podnoszenie motywacji i odpowiedzialności za własny proces zdobywania wiedzy;
- dzielenie się doświadczeniem i dobrą praktyką z innymi uczestnikami kursu.

Opis kursu

Wzbogacenie kursu stacjonarnego o komponent online ma na celu umożliwienie uczestnikom pogłębienia wiedzy zdobytej na zajęciach stacjonarnych. Ponadto trzeba pamiętać, że działania łączące szkolenie stacjonarne z formami szkolenia w sieci wpływają na zmianę w sposobie nauczania. Następuje wówczas przesunięcie akcentu z przekazywania wiedzy na proces stałego i świadomego samokształcenia, doskonalenia własnych umiejętności dydaktycznych i językowych. Szkolenie zdalne, rozłożone na kilka tygodni, pozwala wszystkim uczestnikom kursu na zaplanowanie własnej pracy w dowolnym, dogodnym dla nich czasie.

Komponent zdalny kursu metodycznego *Wczesne nauczanie języka obcego nowożytnego* powinien zawierać materiały uzupełniające i rozszerzające treści przekazywane na zajęciach stacjonarnych. Materiały te mają pomóc w lepszym zrozumieniu tematyki zajęć, urozmaicić sposób przekazu, jak również przygotować nauczycieli do efektywnego wykorzystania w praktyce zdobytej wiedzy i umiejętności. W zakresie doskonalenia językowego moduł zdalny oferuje uczestnikom możliwość wszechstronnego przygotowania językowego i indywidualnego wyboru materiału do opanowania.

Część modułu zdalnego, która dotyczy doskonalenia językowego, będzie zawierać materiały i/lub linki do zasobów poświęconych nauce języka obcego zgodnie z wymaganiami opisanymi w programie *Wczesnego nauczania języka obcego nowożytnego*. Wszystkie materiały stanowią uzupełnienie zajęć stacjonarnych. W ten sposób uczestnicy kursu samodzielnie decydują, które elementy języka i w jakim wymiarze muszą zrealizować, aby móc osiągnąć wymagany poziom B2.

Części składowe modułu zdalnego

W zasobach kursu znajdują się:

- materiały dydaktyczne do kopiowania;
- linki do stron zawierających artykuły i praktyczne przykłady ilustrujące sposoby nauczania języka obcego w przedszkolach i w klasach I–III;
- materiały do ćwiczeń językowych (ćwiczenia gramatyczne, ćwiczenia leksykalne, ćwiczenia fonetyczne);
- arkusze obserwacyjne i arkusze ewaluacyjne;
- fora o charakterze dyskusyjnym, stanowiące doskonały sposób dzielenia się wiedzą i doświadczeniem;
- forum przeznaczone do komunikowania się osoby prowadzącej szkolenie z uczestnikami kursu;
- testy sprawdzające stopień opanowania przez uczestników szkolenia wiedzy metodycznej i umiejętności językowych.

Kurs będzie prowadzony w języku obcym. Lektura większości materiałów zamieszczanych na platformie oraz udział w dyskusjach będą wymagać od uczestników sprawnego posługiwania się danym językiem obcym. Język polski może być stosowany jedynie w przypadku wystąpienia problemów językowych w komunikacji.

Stosowanie języka polskiego dopuszcza się również:

- w poleceniach i informacjach bieżących przeznaczonych dla uczestników kursu;
- w części materiałów ze względu na fakt, że nauczyciel języka obcego musi sprawnie funkcjonować w polskiej szkole i posługiwać się fachową terminologią w języku ojczystym.

Wszystkie materiały dydaktyczne – przygotowane przez prowadzącego oraz wykorzystywane przez uczestników jako pomoce dydaktyczne – muszą być opatrzone przypisami wskazującymi źródła i autorów. Dodając materiały źródłowe do zasobów kursu, należy zwrócić uwagę, czy nie są one objęte prawami autorskimi.

Wymagania techniczne związane z pracą uczestników w formie zdalnej:

- przeglądarka internetowa Mozilla;
- łącze internetowe umożliwiające prowadzenie dłuższych sesji online;
- program do tworzenia i formatowania dokumentów;
- program do odczytu plików w formacie PDF;
- program do odczytu plików dźwiękowych (np. Windows Media Player);
- program do odczytu plików wideo.

Zaliczenie kursu

Do zaliczenia części zdalnej kursu jest wymagane aktywne uczestnictwo i terminowa realizacja zadań na platformie.

Zadania te obejmują:

- formułowanie wypowiedzi merytorycznych na forum (prowadzący ustala częstotliwość i sposób oceniania wypowiedzi);
- zapoznanie się z zestawem materiałów obowiązkowych;
- wykonanie wszystkich ćwiczeń – zgodnie z kryteriami podanymi przez prowadzącego.

● ZAŁĄCZNIK 2.

Przykładowy zestaw egzaminacyjny z zakresu metodyki nauczania języka obcego

- I. W punktach 1–6 znajduje się opis kompetencji z zakresu języka obcego, które dziecko powinno posiadać na zakończenie wychowania przedszkolnego bądź edukacji wczesnoszkolnej. Zaznacz właściwy etap edukacji w arkuszu odpowiedzi, **wpisując symbol WP/EW⁸** przy każdym punkcie. Wskaż, które z podanych wiadomości i umiejętności znajdują się w obowiązującej podstawie programowej wychowania przedszkolnego, a które w podstawie programowej edukacji wczesnoszkolnej.

Dziecko/Uczeń:

1. ... uczestniczy w zabawach (np.: zabawach muzycznych, zabawach ruchowych, zabawach plastycznych, zabawach konstrukcyjnych, zabawach teatralnych).
  2. ... rozumie bardzo proste polecenia w języku obcym nowożytnym i reaguje na nie.
  3. ... reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia nauczyciela.
  4. ... powtarza rymowanki i wierszyki, śpiewa piosenki w grupie.
  5. ... rozumie ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych, gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami.
  6. ... nazywa w języku obcym nowożytnym np.: osoby, zwierzęta, przedmioty, czynności z najbliższego otoczenia oraz przedstawione w materiałach wizualnych i audio-wizualnych.
- II. W punktach 7–11 zamieszczono charakterystykę dzieci. Na tej podstawie **dopasuj w arkuszu odpowiedzi** zalecane sposoby nauczania (A–E) do poszczególnych cech dziecka.

7. Charakteryzują się krótkim okresem koncentracji.	A. Nowo wprowadzane elementy językowe powinny być zintegrowane z materiałem poznanym wcześniej.
8. Są skoncentrowane na sobie i własnym świecie.	B. Nauczyciel powinien stosować techniki oparte na nauczaniu polisensorycznym.
9. Wykazują ogromną potrzebę zabawy i ruchu oraz nauki poprzez działanie i aktywność ruchową.	C. Zadania językowe, uwzględniające potrzeby i możliwości dzieci, powinny być krótkie, zróżnicowane, zabawne i interesujące dla dzieci.
10. Szybko się uczą i szybko zapominają.	D. Nauczyciel powinien stosować w nauczaniu różnorodne techniki, (np.: technikę dramy, technikę reagowania całym ciałem, technikę odgrywania ról oraz gry i zabawy).
11. Uczą się, wykorzystując wszystkie zmysły.	E. Zadania językowe powinny tematycznie nawiązywać do świata dziecka.

⁸ WP – wychowanie przedszkolne; EW – edukacja wczesnoszkolna.

III. W punktach 12–15 znajdują się opisy zadań językowych. **Dopasuj w arkuszu odpowiedzi** podane nazwy technik (A–D) do poszczególnych opisów zadań.

12. Nauczyciel mówi dzieciom, że wybiorą się na wycieczkę do zoo. Następnie prowadzący prosi dzieci o wymienienie zwierząt mieszkających w zoo.	A. Odgrywanie ról
13. Po obejrzeniu filmu, który stanowi zapis wizyty przedszkolaków w zoo, dzieci losują karty obrazkowe przedstawiające zwierzęta w ogrodzie zoologicznym. Następnie każde dziecko mówi: „Jestem....” i naśladuje zwierzę ukazane na obrazku.	B. Burza mózgów
14. Na podłodze nauczyciel układa karty obrazkowe przedstawiające różne zwierzęta. Poleca dzieciom, aby zamknęły oczy, a sam w tym czasie zabiera i ukrywa jeden obrazek. Następnie prowadzący prosi dzieci, aby przyjrzały się pozostałym ilustracjom i odpowiedziały na pytanie: „Jakie zwierzątko zniknęło?”.	C. Technika reagowania całym ciałem
15. Dzieci słuchają rymowanki i powtarzają za nauczycielem słowa i gesty ilustrujące tekst rymowanki.	D. Memory

IV. W punktach 16–20 znajdują się komentarze nauczyciela wypowiedziane na różnym etapie zajęć językowych. **Dopasuj w arkuszu odpowiedzi** podane komentarze do celu (A–E), w jakim zostały wypowiedziane.

16. „Dzieci, patrzymy teraz na obrazki! Co one przedstawiają?”.	A. Sprawdzanie zrozumienia
17. „Bardzo dobrze, doskonale sobie poradzicie!”.	B. Poprawianie błędów językowych
18. „Przypominam, podnosimy rękę do góry jeśli chcemy coś powiedzieć”.	C. Skierowanie uwagi dzieci na prezentowany materiał
19. „Co zrobił miś? Poszedł do lasu na spacer czy położył się spać?”.	D. Budowanie motywacji
20. „Wszyscy powtarzamy wyraźnie jeszcze raz: jabłko”.	E. Wprowadzanie stałego porządku i rutyny

V. Poniższe stwierdzenia dotyczą używania pomocy i materiałów dodatkowych na zajęciach językowych. **Wybierz tę odpowiedź** (a, b lub c), **która w najlepszy sposób** wypełnia lukę w danym zdaniu.

21. Wykonywanie z dziećmi origami na zajęciach językowych jest szczególnie przydatne do ćwiczenia.....

- a) poznanych nazw zwierząt.
- b) umiejętności manualnych.
- c) wykonywania poleceń zgodnie z podanymi instrukcjami.

22. Pacynka może być wykorzystywana na zajęciach językowych jako narzędzie.....

- a) poprawiające umiejętności komunikacyjnych dzieci.
- b) do wprowadzania struktur leksykalno-gramatycznych.
- c) do ćwiczenia umiejętności manualnych.

23. Warto często wykorzystywać wyliczanki ilustrowane ruchem (*action rhymes*), ponieważ ..... pomagają dzieciom kojarzyć słowa z ich znaczeniami.

- a) słowa i rymy,
- b) ruch i gesty,
- c) melodia i rytm.

24. Karty obrazkowe (*flashcards*) są szczególnie przydatne do ilustrowania.....

- a) konkretnych słów.
- b) słów sprawiających trudność przy tłumaczeniu.
- c) szyku wyrazów w zdaniu.

25. Wyświetlając film po raz pierwszy, można wyłączyć dźwięk i poprosić dzieci, aby....., co mówią bohaterowie.

- a) powtórzyły to,
- b) wyobraziły sobie,
- c) przetłumaczyły to.

KLUCZ ODPOWIEDZI

Nr pytania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Prawidłowa odpowiedź	WP	WP	EW	WP	WP	EW	C	E	D	A	B	B	A	D

Nr pytania	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Prawidłowa odpowiedź	C	C	D	E	A	B	C	A	B	A	B

Uwaga: Za każdą poprawną odpowiedź przyznaje się jeden punkt.

● ZAŁĄCZNIK 3A.

Praktyki. Arkusz obserwacji zajęć przedszkolnych⁹ pod kątem przygotowania dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym

Data obserwowanych zajęć ..... Liczba dzieci w grupie ..... Wiek obserwowanej grupy przedszkolnej .....

Rodzaj zajęć realizujących podstawę programową wychowania przedszkolnego (np.: zajęcia plastyczne, rytmika, itp.)	
Tematyka zajęć	
Cele dydaktyczne	
Przebieg zajęć	
Metody i techniki pracy wykorzystane przez nauczyciela	
Komentarz nauczyciela obserwującego zajęcia (należy uwzględnić kwestie takie jak: czynności wykonywane przez nauczyciela prowadzącego zajęcia, język używany przez nauczyciela (polski/obcy), pomoce dydaktyczne, skuteczność działań nauczyciela, itp.)	

⁹ Należy przygotować odpowiednią liczbę kopii arkusza.

● ZAŁĄCZNIK 3B.

Praktyki. Arkusz obserwacji zajęć/lekcji języka obcego¹⁰ w ramach realizacji podstawy programowej dla edukacji wczesnoszkolnej

Data obserwowanych zajęć/lekcji ..... Liczba uczniów w klasie ..... klasa (I, II, III) .....

Tematyka zajęć/lekcji	
Cele dydaktyczne	
Przebieg zajęć/lekcji	
Przykłady integracji języka obcego z treściami nauczania (np.: z edukacją matematyczną, przyrodniczą, itp.)	
Metody i techniki pracy wykorzystane przez nauczyciela	
Komentarz nauczyciela obserwującego zajęcia (należy uwzględnić kwestie takie jak: czynności wykonywane przez nauczyciela prowadzącego zajęcia, język używany przez nauczyciela (polski/obcy), pomoce dydaktyczne, skuteczność działań nauczyciela, itp.)	

¹⁰ Należy przygotować odpowiednią liczbę kopii arkusza.

● ZAŁĄCZNIK 4.

Przykładowy zestaw zadań egzaminacyjnych z zakresu modułu językowego

Cały egzamin jest prowadzony w języku obcym i trwa maksymalnie 15 minut. Pytania egzaminacyjne – związane tematycznie z metodyką nauczania języka obcego małych dzieci – nie mają na celu weryfikowania wiedzy merytorycznej uczestnika kursu (temu celowi służy egzamin z metodyki), stanowią jedynie kontekst, w którym oceniana jest kompetencja językowa zdającego.

Pierwsza część egzaminu (2 minuty) jest przeznaczona na łagodne wprowadzenie do egzaminu w języku obcym. Ta część egzaminu ma formę bardzo krótkiej rozmowy odwołującej się do tematyki znanej kursantom z ich doświadczeń zawodowych (np. praca dydaktyczna w przedszkolu, edukacja dzieci itp.) czy znanej z kursu.

Przykładowe pytania:

- Wymień i oceń, co najbardziej, a co najmniej podobało ci się w trakcie trwania kursu. Uzasadnij swoje stanowisko.
- Zastanów się i powiedz, w jakim stopniu kurs spełnił twoje oczekiwania.
- Jak sądzisz, czy uczenie małych dzieci jest łatwe, czy trudne? Uzasadnij swoją opinię.
- Czy lubisz pracę z dziećmi? Uzasadnij odpowiedź.

Druga część egzaminu (5 minut), wykorzystując materiał graficzny (np. ilustracje, wykresy, krótką notatkę itp.), sprawdza umiejętność tworzenia dłuższej wypowiedzi na określony temat. Ocenie podlegają umiejętności językowe w zakresie funkcji językowych (opisywania, interpretacji, rozwiązywania problemu, porządkowania, wnioskowania itp.). W trakcie tej części egzaminu weryfikuje się poprawność gramatyczno-leksykalną, logiczną organizację i płynność wypowiedzi uczestników kursu.

Pytania przykładowe:

- Opisz i porównaj dwie przedstawione ilustracje, uwzględniając zobrazowane na nich czynności.

- Zastanów się i powiedz, jakie formy zabawy sprawiają dzieciom największą przyjemność. Uzasadnij swoją wypowiedź.

Uwaga! Zdający ma około 2 minut na przygotowanie odpowiedzi.

Trzecią część egzaminu (5 minut) stanowi dyskusja między zdającym i egzaminatorem na temat poruszony na drugim etapie postępowania sprawdzającego. W tej części ocenie podlegają: umiejętność formułowania opinii, analizowania, dyskutowania itp.

Przykładowe pytania:

- Zastanów się i powiedz, w jakim stopniu prawdziwe jest stwierdzenie mówiące o tym, że dzieci szybko się nudzą. Uzasadnij swoje stanowisko.
- Jak sądzisz, dlaczego dzieci powinno uczyć się poprzez zabawę? Wyjaśnij.
- Określ, w jaki sposób przygotować dziecięcy pokój do zabaw i do nauki.
- W jakim stopniu zabawa może być lub nie być przydatna w nauczaniu języka obcego? Uzasadnij swoje zdanie na ten temat.

● ZAŁĄCZNIK 5A.

Karta pracy dla prowadzącego¹¹

Osiągnięcia dziecka na koniec wychowania przedszkolnego w obrębie poszczególnych obszarów rozwoju (fizycznego, emocjonalnego, społecznego i poznawczego) dziecka wyszczególnionych w podstawie programowej (wybrane przykłady)	Treści edukacyjne i umiejętności dziecka rozwijane poprzez język obcy (przykłady)	Metody i techniki pracy (wybrane przykłady)
1. wykonuje czynności samoobsługowe, porządkowe i higieniczne;	• ubiera się, potrafi zapinać guziki, wiązać sznurowadła, • właściwie zachowuje się przy stole, • utrzymuje porządek w swoim otoczeniu;	• wierszyki, rymowanki (np. dotyczące właściwego zachowania, • zabawy ruchowe związane z ubieraniem się), • reagowanie na nieskomplikowane polecenia (np. „posprzątaj”, „odłóż na miejsce”, „umyj”);
2. uczestniczy w zabawach ruchowych, w tym rytmicznych, muzycznych, naśladowczych – z przyborami lub bez nich;	• wykonuje różne formy ruchu: bieżne, skoczne, z czworakowaniem, rzutne;	• zabawy z wykorzystywaniem techniki TPR, • naśladowanie ruchu; dźwięku zwierząt, • reagowanie na proste polecenia np.: „żabki skaczą”, „mrówki maszerują”, „słoń ciężko stąpa”, itp;
3. rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje, szanuje emocje swoje i innych, przejawia życzliwość i troskę w stosunku do zwierząt;	• słucha bajek i opowiadań, nazywa lub wskazuje za pomocą ilustracji emocje postaci w nich występujących;	• technika „storytellingu” wspierana materiałem wizualnym lub/oraz audiowizualnym;
4. przejawia poczucie własnej wartości jako osoby, wyraża szacunek wobec innych osób i nawiązuje relacje rówieśnicze, przestrzegając tych wartości;	• współdziała w zabawach i w sytuacjach zadaniowych oraz w pracach użytecznych;	• gry i zabawy związane z odgrywaniem ról; technika TPR;

¹¹ Na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r., poz. 356), <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000356/O/D20170356.pdf>, (dostęp: 25 października 2018);

5. respektuje prawa i obowiązki swoje i innych osób;	• stara się wypełniać obowiązki związane z pracami porządkowymi;	• grupowanie przedmiotów: „znajdź przedmioty, którymi posprzątam naszą salę/ których potrzebuje tata w ogrodzie (reagowanie niewerbalnie);
6. posługuje się swoim imieniem, nazwiskiem, adresem; używa zwrotów grzecznościowych podczas powitania, pożegnania, w sytuacji wymagającej przeprosin i przyjęcia konsekwencji swojego zachowania;	• używa zwrotów grzecznościowych; • umie się przedstawić; • wie, jak i kiedy należy przeprosić;	• wierszyki, rymowanki – np. dotyczące przedstawiania siebie i innych (np. z wykorzystaniem pacynki) piosenki z wykorzystaniem gestu i ruchu, • podawanie swojego imienia i pytanie innych dzieci o ich imiona;
7. za pomocą języka mówionego wyraża swoje wyobrażenia na temat świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu, posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych, mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie;	• stara się/uczy się mówić poprawnie pod względem artykulacyjnym, gramatycznym, fleksyjnym, składniowym;	• ćwiczenia fonetyczne wspomagające naukę artykulacji dźwięków, wierszyki, rymowanki, piosenki z wykorzystaniem prostych zjawisk fonetycznych (np. w języku angielskim: <i>minimal pairs</i>), • ćwiczenia pomagające rozwijać aparat mowy;
8. odpowiada na pytania, opowiada o zdarzeniach mających miejsce w przedszkolu, objaśnia kolejność zdarzeń w prostych historyjkach obrazkowych, układa historyjki obrazkowe, recytuje wierszyki, układa i rozwiązuje zagadki;	• uczestniczy w dialogach, opowiada historyjki, • układa historyjki obrazkowe, • stara się łączyć przyczynę ze skutkiem, próbuje przewidywać, co może się zdarzyć;	• opowiadanie prostych historyjek wspieranych materiałem wizualnym, • reagowanie werbalnie bądź niewerbalnie na proste pytania, • gra w „memory”, • uzupełnianie labiryntów i historyjek obrazkowych, • przewidywanie dalszego ciągu zdarzeń w opowiadaniu (z pomocą ilustracji i/lub gestu);
9. wykonuje własne eksperymenty językowe, nadaje znaczenie czynnościom, nazywa je, tworzy żarty językowe i sytuacyjne, uważnie słucha i nadaje znaczenie swym doświadczeniom;	• wskazuje ilustrację/próbuje nazywać/nazywa czynności, przedmioty;	• proste „łamańce językowe” (dla dzieci starszych), • bardzo proste ćwiczenia na rozróżnianie podobnie brzmiących słów (zgodnie ze specyfiką danego języka), • wyszukiwanie obrazków przedstawiających słowa tak samo wymawiane;

10. klasyfikuje przedmioty według: wielkości, kształtu, koloru, przeznaczenia, układa przedmioty w grupy, szeregi, rytmy, odtwarza układy przedmiotów i tworzy własne;	• grupuje obiekty, klasyfikuje, • układa w grupy słowa, które się rymują, • układa logiczne ciągi;	• analiza opowiadań i baśni (grupowanie elementów tej samej kategorii – np. ze świata zwierząt i roślin), • zabawy typu: „znajdź/połącz/wskaż co nie pasuje do...”;
11. eksperymentuje z rytmem, głosem, dźwiękami i ruchem, rozwijając swoją wyobraźnię muzyczną; słucha, odtwarza i tworzy muzykę, śpiewa piosenki porusza się przy muzyce i do muzyki, dostrzega zmiany charakteru muzyki, np. dynamiki, tempa i wysokości dźwięku, oraz wyraża je ruchem, reaguje na sygnały, muzykuje z użyciem instrumentów oraz innych źródeł dźwięku;	• odgrywa role w zabawach i przedstawieniach, • śpiewa piosenki, • dostrzega zmiany tempa, wyraża muzykę ruchem;	• technika reagowania ciałem (TPR), • gra na instrumentach lub naśladowanie instrumentów, • poruszanie się w rytm muzyki, • śpiewa proste piosenki, ilustruje je gestem;
12. wykonuje własne eksperymenty graficzne farbą, kredą, ołówkiem, mazakiem itp., tworzy proste i złożone znaki, nadając im znaczenie, odkrywa w nich fragmenty wybranych liter, cyfr, kreśli wybrane litery i cyfry na gładkiej kartce papieru;	• wypowiada się w różnych technikach plastycznych, tworzy proste kompozycje i formy konstrukcyjne;	• prace plastyczne (wykonywanie różnorodnych elementów lub przedmiotów z wykorzystaniem różnych technik plastycznych i materiałów), • układanie literek z różnych materiałów, składanie bardzo prostych wyrazów z tych literek (w miarę możliwości dziecka);
13. przejawia ekspresję twórczą podczas czynności konstrukcyjnych i zabawy, zagospodarowuje przestrzeń, nadając znaczenie umieszczonym w niej przedmiotom, określa ich położenie, liczbę, kształt, wielkość, ciężar, porównuje przedmioty w swoim otoczeniu ze względu na wybraną cechę;	• wznosi konstrukcje z różnorodnych materiałów, • wskazuje położenie przedmiotów, • wykonuje prace plastyczne (różnorodne elementy przedmiotów z wykorzystaniem różnych technik plastycznych i materiałów);	• technika reagowania ciałem (TPR), • gry i zabawy typu: „znajdź.../gdzie ukrył się...”, „ułoż od najmniejszego do największego”, • technika dramy – „przedstaw.../pokaż...” itp.;

14. posługuje się pojęciami dotyczącymi zjawisk przyrodniczych (np.: tęcza, deszcz, burza, opadanie liści z drzew, sezonowa wędrówka ptaków, kwitnienie drzew, zamarzanie wody), dotyczącymi życia zwierząt, roślin, ludzi w środowisku przyrodniczym, korzystania z dóbr przyrody, np. grzybów, owoców, ziół;	• rozpoznaje i nazywa charakterystyczne dla pór roku zjawiska atmosferyczne, • rozpoznaje pojęcia związane z pogodą, przyrodą, z życiem zwierząt, • zna rośliny i zwierzęta żyjące w różnych środowiskach, • potrafi wymienić – w odniesieniu do poszczególnych pór roku – zmiany zachodzące w życiu roślin i zwierząt;	• opowiadania i historyjki na temat pogody, zjawisk atmosferycznych i związanych z tym różnych zachowań ludzi i zwierząt, • opowiadania i historyjki dotyczące świata zwierząt i roślin (np. śledzenie cyklu rozwoju zwierząt: od gąsienicy do motyla);
15. przelicza elementy zbiorów – w czasie zabawy, prac porządkowych, ćwiczeń i wykonywania innych czynności, posługuje się liczebnikami głównymi i porządkowymi, rozpoznaje cyfry oznaczające liczby od 0 do 10, eksperymentuje z tworzeniem kolejnych liczb, wykonuje dodawanie i odejmowanie w sytuacji użytkowej, liczy obiekty, odróżnia liczenie błędne od poprawnego;	• liczy obiekty, rozróżnia błędne liczenie od poprawnego, • liczy na palcach (dodawanie i odejmowanie), • zna nieskomplikowane metody pomiaru;	• liczby, proste pomiary; • proste działania matematyczne wykonywane na konkretnych przedmiotach, • tworzenie zbiorów, kategoryzowanie, • określanie pełnej godziny;
16. rozumie bardzo proste polecenia w języku obcym nowożytnym i reaguje na nie; uczestniczy w zabawach, np. muzycznych, ruchowych, plastycznych, konstrukcyjnych, teatralnych; używa wyrazów i zwrotów mających znaczenie dla danej zabawy lub innych podejmowanych czynności; powtarza rymowanki i proste wierszyki, śpiewa piosenki w grupie; rozumie ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych, gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami;	• uczestniczy w aktywnościach, które przyczyniają się do jego holistycznego rozwoju; przygotowują je do posługiwania się językiem obcym na dalszych etapach edukacyjnych, • bierze udział w zabawach (np. muzycznych, ruchowych, plastycznych, konstrukcyjnych, teatralnych) słucha i uczestniczy ruchowo w opowiadanych historyjkach, powtarza proste elementy językowe;	• technika reagowania ciałem (TPR), • technika dramy, • krótkie historyjki i opowiadania przy wykorzystaniu kart obrazkowych, • rozwijanie umiejętności językowych – rozumienia tekstów audio (adekwatnie do wieku i możliwości dziecka).

● **ZAŁĄCZNIK 5B.**

Karta pracy dla uczestnika kursu

Osiągnięcia dziecka na koniec wychowania przedszkolnego w obrębie poszczególnych obszarów rozwoju (fizycznego, emocjonalnego, społecznego i poznawczego) dziecka wyszczególnionych w podstawie programowej (wybrane przykłady)	Treści edukacyjne i umiejętności dziecka rozwijane poprzez język obcy (przykłady)	Metody i techniki pracy (wybrane przykłady)
1. wykonuje czynności samoobsługowe, porządkowe i higieniczne;		
2. uczestniczy w zabawach ruchowych, w tym rytmicznych, muzycznych, naśladowczych z przyborami lub bez nich;		
3. Rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje, szanuje emocje swoje i innych, przejawia życzliwość i troskę w stosunku do zwierząt;		
4. przejawia poczucie własnej wartości jako osoby, wyraża szacunek wobec innych osób i, przestrzegając tych wartości, nawiązuje relacje rówieśnicze;		
5. respektuje prawa i obowiązki swoje i innych osób;		
6. posługuje się swoim imieniem, nazwiskiem, adresem; używa zwrotów grzecznościowych podczas powitania, pożegnania, w sytuacji wymagającej przeprosin i przyjęcia konsekwencji swojego zachowania;		
7. za pomocą języka mówionego wyraża swoje wyobrażenia na temat świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu, posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych, mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie;		

8. odpowiada na pytania, opowiada o zdarzeniach mających miejsce w przedszkolu, objaśnia kolejność zdarzeń w prostych historyjkach obrazkowych, układa historyjki obrazkowe, recytuje wierszyki, układa i rozwiązuje zagadki;		
9. wykonuje własne eksperymenty językowe, nadaje znaczenie czynnościom, nazywa je, tworzy żarty językowe i sytuacyjne, uważnie słucha i nadaje znaczenie swym doświadczeniom;		
10. klasyfikuje przedmioty według: wielkości, kształtu, koloru, przeznaczenia, układa przedmioty w grupy, szeregi, rytmy, odtwarza układy przedmiotów i tworzy własne;		
11. eksperymentuje z rytmem, głosem, dźwiękami i ruchem, rozwijając swoją wyobraźnię muzyczną; słucha, odtwarza i tworzy muzykę, śpiewa piosenki porusza się przy muzyce i do muzyki, dostrzega zmiany charakteru muzyki, np. dynamiki, tempa i wysokości dźwięku oraz wyraża je ruchem, reaguje na sygnały, muzykuje z użyciem instrumentów oraz innych źródeł dźwięku;		
12. wykonuje własne eksperymenty graficzne farbą, kredką, ołówkiem, mazakiem itp., tworzy proste i złożone znaki, nadając im znaczenie, odkrywa w nich fragmenty wybranych liter, cyfr, kreśli wybrane litery i cyfry na gładkiej kartce papieru;		

13. przejawia ekspresję twórczą podczas czynności konstrukcyjnych i zabawy, zagospodarowuje przestrzeń, nadając znaczenie umieszczonym w niej przedmiotom, określa ich położenie, liczbę, kształt, wielkość, ciężar, porównuje przedmioty w swoim otoczeniu ze względu na wybraną cechę;		
14. posługuje się pojęciami dotyczącymi zjawisk przyrodniczych (np. tęcza, deszcz, burza, opadanie liści z drzew, sezonowa wędrówka ptaków, kwitnienie drzew, zamarzanie wody), dotyczącymi życia zwierząt, roślin, ludzi w środowisku przyrodniczym, korzystania z dóbr przyrody, np. grzybów, owoców, ziół;		
15. przelicza elementy zbiorów – w czasie zabawy, prac porządkowych, ćwiczeń i wykonywania innych czynności, posługuje się liczebnikami głównymi i porządkowymi, rozpoznaje cyfry oznaczające liczby od 0 do 10, eksperymentuje z tworzeniem kolejnych liczb, wykonuje dodawanie i odejmowanie w sytuacji użytkowej, liczy obiekty, odróżnia liczenie błędne od poprawnego;		
16. rozumie bardzo proste polecenia w języku obcym nowożytnym i reaguje na nie; uczestniczy w zabawach, np. muzycznych, ruchowych, plastycznych, konstrukcyjnych, teatralnych; używa wyrazów i zwrotów mających znaczenie dla danej zabawy lub innych podejmowanych czynności; powtarza rymowanki i proste wierszyki, śpiewa piosenki w grupie; rozumie ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych, gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami.		

● **ZAŁĄCZNIK 6.**

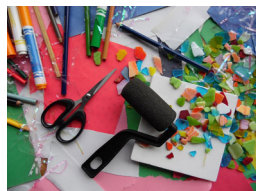
Sposoby wykorzystania zasobów sali do prowadzenia zajęć języka obcego

Rodzaj aktywności
Przydatne materiały/pomoce dydaktyczne

Lubimy się dużo ruszać.

**Lubimy malować,
wycinać, kleić.**

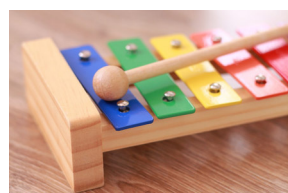
**Lubimy bajki
i opowiadania.**

**Lubimy udawać
różne postacie.**

Lubimy muzykę.

**Uczymy się dbać
o porządek.**

● ZAŁĄCZNIK 7.

Modyfikacja zdań

Poniższe zdania dotyczą cech nauczyciela języka obcego uczącego dzieci przedszkolne i wczesnoszkolne. Zmodyfikuj poniższe stwierdzenia, dodając uzasadnienie.

Przykładowe zdanie: *Nauczyciel języka obcego, który uczy małe dzieci, nie musi bardzo dobrze znać języka obcego.*

Modyfikacja stwierdzenia: *Nauczyciel języka obcego, który uczy małe dzieci, powinien bardzo dobrze znać język obcy, ponieważ to on jest modelem języka dla dzieci.*

▶ Zdania do modyfikacji

1. W czasie zajęć językowych nauczyciel wykorzystuje nagrania, dlatego nie musi mieć idealnej wymowy.
.....
2. Nauczyciel powinien poprawiać wszystkie błędy językowe swoich uczniów.
.....
3. Nauczyciel wie, w jaki sposób zaprowadzić porządek w grupie.
.....
4. Na zajęciach językowych nauczyciel powinien używać wyłącznie języka obcego.
.....
5. Nauczyciel posiadający pełne kwalifikacje do nauczania języka obcego nie musi korzystać z dodatkowych szkoleń.
.....
6. W trakcie zajęć nauczyciel powinien realizować w pełni materiał z podręcznika do nauki języka obcego.
.....
7. Nauczyciel języka obcego, który uczy dzieci, powinien być wymagający i stanowczy.
.....
8. Nauczyciel nie musi słuchać uwag rodziców, którzy najczęściej nie mają wiedzy na temat nauczania języka obcego.
.....
9. Nauczyciel języka obcego wie, jak oceniać postępy językowe dzieci.
.....

● **ZAŁĄCZNIK 8.**
Arkusz samooceny

Potrafię:	W pełni	Częściowo	Wcale	Nie potrafię stwierdzić
1. wskazać różnice w wymaganiach podstawy programowej w zakresie wczesnej edukacji językowej w przedszkolu i w klasach I–III.				
2. różnicować umiejętności dzieci adekwatnie do wieku.				
3. wskazać najważniejsze aspekty edukacji językowej małych dzieci.				
4. określić sposób organizacji środowiska przyjaznego dziecku.				
5. wymieniać techniki pracy i stosować je w edukacji językowej małych dzieci.				
6. wypowiadać się w języku obcym na tematy omawiane na dzisiejszych zajęciach.				
7. efektywnie pracować w grupie.				

Komentarz:

.....

.....

.....

.....

● ZAŁĄCZNIK 9.

Analiza wybranych historyjek pod kątem rozwijania aktywności przez dzieci przedszkolne i uczniów klas I–III szkoły podstawowej¹²

Obszary edukacji w kształceniu zintegrowanym	Zadania/ćwiczenia językowe (Przykład: baśń <i>Czerwony Kapturek</i>)	Rodzaje rozwijanych inteligencji
Edukacja językowa	Słowniczki (w tym obrazkowe), banki słów, rodziny wyrazów; książeczki obrazkowe; rymowanki (w tym obrazkowe) i/lub proste wierszyki Przykład Dzieci rysują postacie i/lub elementy występujące w baśni <i>Czerwony Kapturek</i> (np.: wilk, dziewczynka, babcia, koszyk). Następnie dzieci układają je w odpowiedniej kolejności. Po czym opowiadają fabułę, ilustrując ją również ruchem.	• inteligencja językowa • inteligencja artystyczna • inteligencja ruchowa • inteligencja interpersonalna
Edukacja społeczna	Ja/moja rodzina/ moi koledzy itp. – przedstawianie siebie i innych, odgrywanie ról, wskazywanie podobieństw i różnic Przykład Czerwony Kapturek przedstawia swoją rodzinę/zwierzęta spotkane w lesie itp.	• inteligencja językowa • inteligencja interpersonalna
Edukacja matematyczna	Ćwiczenia matematyczno-logiczne (np.: typu „policz”, „znajdź element niepasujący...”; łamigłówki, zagadki, porównywanie wielkości i kształtów; klasyfikowanie) Przykład Gra memory z wykorzystaniem słowniczka obrazkowego wykonanego przez dzieci; zabawa w odszyfrowanie zakodowanej cyframi wiadomości napisanej przez Czerwonego Kapturka do Gajowego.	• inteligencja matematyczno-logiczna
Edukacja przyrodnicza	Poznanie środowiska dzieci; zmiany w pogodzie zachodzące w ciągu roku; ćwiczenia językowe wykorzystujące proste eksperymenty i obserwacje Przykład Czerwony Kapturek narysował las, ale popełnił kilka błędów. Znajdź pięć błędów na rysunku bohaterki (np.: jabłko na drzewie iglastym, tygrys wyglądający zza drzewa itp.).	• inteligencja przyrodnicza • inteligencja logiczno-matematyczna • inteligencja językowa

¹² Na podstawie: Pamuła M., Sikora-Banasik D., (2008), *Inteligencje wielorakie na zajęciach języka angielskiego, czyli jak skutecznie i ciekawie uczyć dzieci w młodszym wieku szkolnym*, Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Edukacja artystyczna (muzyka/plastyka/technika)	Ćwiczenia typu: „Narysuj i nazwij...”, „Zaśpiewaj...”, wyklejanki i inne prace plastyczne Przykład Dzieci wykonują maski, które wykorzystują, odgrywając scenki na podstawie baśni <i>Czerwony Kapturek</i>.	• inteligencja kinestetyczna • inteligencja artystyczna • inteligencja językowa
Edukacja ruchowa i zdrowotna	Ćwiczenia kontrolujące motorykę ciała, prace manualne, rozwijające umiejętności dbania o zdrowie i bezpieczeństwo Przykład 1. Zabawa „Uwaga, zbliża się wilk”. Dzieci tańczą w rytm muzyki, zastygają w bezruchu, kiedy muzyka cichnie. Przykład 2. Wskaż, które produkty w koszyczku Czerwonego Kapturka są bardzo zdrowe, a których nie powinniśmy często spożywać (np.: owoce i warzywa, czekolada, napoje gazowane itp.).	• inteligencja kinestetyczna • inteligencja muzyczna • inteligencja językowa

● **ZAŁĄCZNIK 10.**
Arkusz samooceny

Potrafię:	W pełni	Częściowo	Wcale	Nie potrafię stwierdzić
1. integrować elementy języka wprowadzane poprzez baśnie i opowiadania z ogólnym rozwojem dzieci i uczniów zgodnie z 4 obszarami wymienionymi w podstawie programowej.				
2. dobierać ćwiczenia językowe rozwijające poszczególne typy inteligencji wielorakich.				
3. różnicować wymagania adekwatnie do wieku dziecka.				
4. określić kryteria doboru baśni i opowiadań.				
5. przygotować odpowiednie środowisko do wprowadzania baśni i opowiadań (organizacja sali i pomocy dydaktycznych).				
6. stosować techniki prezentacji baśni i opowiadań.				
7. wypowiadać się w języku obcym na tematy omawiane na dzisiejszych zajęciach.				
8. efektywnie pracować w grupie.				

Komentarz:

.....

.....

.....

.....

.....

● ZAŁĄCZNIK 11.
„Opowiedz o sobie”

● **ZAŁĄCZNIK 12.**

Gra językowa – „Zapytaj o...”

Pytania przykładowe:

1. Czy kiedykolwiek odwiedziłaś/eś jakieś egzotyczne miejsce? Jeśli tak, to opisz je.
2. Czy w czasie ostatnich wakacji odwiedziłaś/eś jakieś egzotyczne miejsce?
Jeśli tak, to opisz je.
3. Wymień egzotyczne miejsca odwiedzane przez Ciebie w czasie wakacji.

	Zapytaj o	Imię zapytanej osoby
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

● **ZAŁĄCZNIK 13.**
Arkusz samooceny

Potrafię w języku obcym:	Tak	Nie w pełni	Nie	Nie potrafię stwierdzić
1. rozróżnić podstawowe czasy gramatyczne.				
2. użyć właściwego czasu gramatycznego w danej sytuacji komunikacyjnej.				
3. zrozumieć sens rozmowy na tematy związane z codziennym życiem zawodowym i prywatnym.				
4. określić główną myśl tekstu (czytanego i słuchanego) na tematy związane z codziennym życiem zawodowym i prywatnym.				
5. wypowiadać się w formie ustnej na tematy związane z codziennym życiem zawodowym i prywatnym.				
6. wypowiadać się w formie pisemnej na tematy związane z codziennym życiem zawodowym i prywatnym.				
7. określić obszar języka wymagający jeszcze poprawy.				

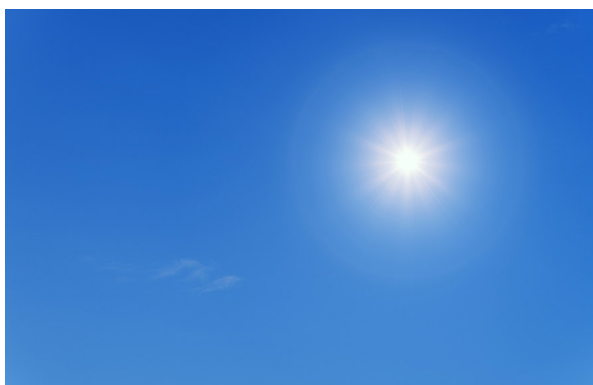
Komentarz:

.....

.....

● **ZAŁĄCZNIK 14.**
Różne warunki pogodowe

● ZAŁĄCZNIK 15.

Pogoda w różnych rejonach polski

● **ZAŁĄCZNIK 16.**
Arkusz samooceny

Potrafię w języku obcym:	Tak	Nie w pełni	Nie	Nie potrafię stwierdzić
1. relacjonować wydarzenia, używając właściwych czasów przeszłych.				
2. użyć właściwego sposobu wyrażania przyszłości w prognozowaniu pogody.				
3. zrozumieć sens autentycznej prognozy pogody.				
4. posługiwać się dość szerokim zakresem słownictwa związanego z pogodą.				
5. stosować różne sposoby stopniowania przymiotników.				
6. relacjonować w formie pisemnej wydarzenia związane z pogodą.				
7. określić obszar języka wymagający jeszcze poprawy.				

Komentarz:

.....

.....

.....

.....

5. BIBLIOGRAFIA

AKTY PRAWNE

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r., poz. 356), <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000356/O/D20170356.pdf>, (dostęp: 25 października 2018);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. z 2017 r., poz. 1575), <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001575/O/D20171575.pdf> (dostęp: 25 października 2018)

PUBLIKACJE KSIĄŻKOWE

Akšamovič E., (2006), *Little Red Riding Hood*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

Akšamovič E., (2006), *Jack and the Beanstalk*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

Akšamovič E., (2006), *The Sleeping Beauty*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

Chauvel D., Champagne D., Chauvel C., (2005), *Język angielski w przedszkolu i szkole podstawowej. Poradnik*, Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Chauvel D., Champagne D., Chauvel C., (2003), *Język niemiecki w przedszkolu i szkole podstawowej*. Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Czekańska B., Lipińska I., *Program nauczania języka angielskiego w przedszkolu*, Numer dopuszczenia: DKOS-5002-49/07.

Ellis G., Brewster J., (2002), Penguin, English Photocopiables: *Tell it again! The New Storytelling Handbook for Primary Teachers*, New York: Longman.

Ellis G., Brewster J., Girard D., (1992), *The Primary English Teacher's Guide*, Harmondsworth: Penguin.

European Commission/EACEA/Eurydice/Eurostat, (2014), *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe. 2014 Edition. Eurydice and Eurostat Report*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie, (2003), s. 57, Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Iluk J., *Jak uczyć małe dzieci języków obcych?*, (2002), Katowice: Wydawnictwo Gnome.

Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, (2001), Warszawa: Fraszka Edukacyjna.

Kopała J., Tokarska E., (2009), *Zanim będę uczniem. Program wychowania przedszkolnego*, Warszawa: Wydawnictwo Edukacja Polska Sp. z o.o.

Kotarba M., (2009), *Przedszkolak, język obcy i... ty. Metodyka nauczania języków obcych w przedszkolach*, Pułtusk: Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora.

Kwaśniewska M., Żaba-Żabińska W., (2009), *Nasze przedszkole. Program edukacji przedszkolnej wspomagający rozwój aktywności dzieci*, Kielce: Grupa Edukacyjna S.A.

Lewis G., Bedson G., (2002), *Games for Children*, Oxford: Oxford University Press.

Nauczanie wczesnoszkolne – numer specjalny „Języki obce w szkole”, nr 6, pod red. Gorzelak M., (2000): Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

- Nawarra-Banasik E., (1993), *Rhymes for Children*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Pamuła M., (2003), *Metodyka nauczania języków obcych w kształceniu zintegrowanym*, Warszawa: Fraszka Edukacyjna.
- Pamuła M., Sikora-Banasik D., (2008), *Inteligencje wielorakie na zajęciach języka angielskiego, czyli jak skutecznie i ciekawie uczyć dzieci w młodszym wieku szkolnym*, Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Phillips S., (2002), *Drama with Children*, Oxford: Oxford University Press.
- Phillips S., Burwood S., Dunford H., (1999), *Projects With Young Learners*, Oxford: Oxford University Press.
- Phillips S., (2001), *Young Learners*, Oxford: Oxford University Press.
- Puchta H., Gerngross G., Gerngross G./Puchta H. et al, (1997), *Playway to English 1 – Teacher Training Video*, Klett, Cambridge: Cambridge University Press.
- Reilly V., Ward S., (2004), *Very Young Learners*, Oxford: Oxford University Press.
- Rościszewska-Woźniak M., (2010), *Dobry start przedszkolaka. Program wychowania przedszkolnego*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie ŻAK.
- Roth G., (1998), *Teaching Very Young Children. Pre-School and Early Primary*, London: Richmond Publishing.
- Scott W.A., Ytreberg L.H., (1993), *Teaching English to Children*, New York: Longman.
- Szpotowicz M., Szulc-Kurpaska M., (2011), *Teaching English to Young Learners*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Wczesnoszkolne nauczanie języków obcych. Zarys teorii i praktyki*, red. Sikora-Banasik D., (2009), Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Wright A., (2002), *Art and crafts with children*, Oxford: Oxford University Press.
- Wright A., (2002), *Creating Stories with Children*, Oxford: Oxford University Press, 2002.
- Wright A., (2002), *Storytelling with Children*, Oxford: Oxford University Press.
- Zrób to sam: Prace manualne dla przedszkolaków i uczniów klas I–III*, (2014), Kielce: Wydawnictwo JEDNOŚĆ.
- Zurer Pearson B., (2008), *Jak wychować dziecko dwujęzyczne. Poradnik dla rodziców (i nie tylko)*, Poznań: Media Rodzina Sp. z o.o.

▶ ARTYKUŁY

- Andrzejewska E., (2008), *Kompetencje nauczyciela języków obcych w edukacji wczesnoszkolnej*, w: „Języki obce w szkole”, nr 4, s. 42–48: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Appel M., (2008), *Jak wygrać walkę z wiatrakami, czyli kilka słów o potrzebie powtarzania w klasach 1–3*, w: „Języki obce w szkole”, nr 4, s. 112–114: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Bernat M., (2010), *Bracia Grimm w Internecie*, w: „Języki obce w szkole”, nr 2, s. 119–120: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Bogucka M., (2009), *Wczesne nauczanie języka obcego: dylematy, fakty i mity*, w: „Języki obce w szkole”, nr 4, s. 5–10: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Bytner J., (2009), *Język niemiecki w przedszkolu i pierwszych klasach szkoły podstawowej*, w: „Języki obce w szkole”, nr 4, s. 109–115: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Demczuk E., Witos-Kolber M., (2010), *Czerwony Kapturek: Little Red Riding Hood. Scenariusze lekcji języka angielskiego dla klasy I*, w: „Języki obce w szkole”, nr 4, s. 102–114: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

- Dmochowska P., (2009), *Uczyć śpiewając*, w: „Języki obce w szkole”, nr 3, s. 115–119: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Dobija E., (2009), *Autorskie pomysły, czyli jak uczyć języka obcego, by pomóc małym uczniom w zmaganiach z wielkim światem*, w: „Języki obce w szkole”, nr 3, s. 110–115: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Dymiter B., (2009), *Uczymy, by pomóc się uczyć*, w: „Języki obce w szkole”, nr 3, s. 122–125: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Dziewierz E., (2008), *Sposoby na powtórzenia dla dzieci przedszkolnych i uczniów szkoły podstawowej*, w: „Języki obce w szkole”, nr 5, s. 112–115: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Iluk J., (2008), *Teoria i praktyka w nauczaniu języków obcych w przedszkolu*, w: „Języki obce w szkole”, nr 4, s. 48–59: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Jaroszewska A., (2008), *O motywacji we wczesnoszkolnym nauczaniu języków obcych słowami dzieci*, w: „Języki obce w szkole”, nr 1, s. 51–55: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Jaworowska A., (2008), *Rozwijanie sprawności receptywnych w przedszkolnym nauczaniu języka obcego*, w: „Języki obce w szkole”, nr 4, s. 59–63: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Kotarba-Kańczugowska M., (2010), *Drogę trzeba zobaczyć, nim się na nią wstąpi. O planowaniu dydaktycznych zajęć z języków obcych dla dzieci*, w: „Języki obce w szkole”, nr 4, s. 21–30: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Krause S., (2009), *Popatrz, dotknij, poczuj... O wielozmysłowym poznawaniu świata*, w: „Języki obce w szkole”, nr 1, s. 107–112: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Krzemińska D., (2008), *Celowość nauczania języków obcych od bardzo młodego wieku*, w: „Języki obce w szkole”, nr 5, s. 3–14: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Krzemińska-Kaczyńska A., (2009), *Język angielski otwiera drzwi do codziennego świata*, w: „Języki obce w szkole”, nr 3, s. 125–127: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Laskowski M., (2008), *Przyswajanie drugiego języka jako proces kognitywny*, w: „Języki obce w szkole”, nr 3, s. 3–10: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Marchewka J., (2009), *Dość tresury*, w: „Języki obce w szkole”, nr 3, s. 119–122: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Morelli I., (2010), *Przygoda z językiem włoskim w przedszkolu*, w: „Języki obce w szkole”, nr 4, s. 98–102: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Oberg M., (2010), *Inteligencje wielorakie w nauce języka obcego*, w: „Języki obce w szkole”, nr 2, s. 106–111: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Pasternacka-Ochocka G., (2010), *Dajmy naszym dzieciom radość z uczenia się języka obcego*, w: „Języki obce w szkole”, nr 2, s. 100–106: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Pieńkowska M., (2009), *Interaktywne zabawy językowe sposobem samodzielnego utrwalania wiedzy przez najmłodszych*, w: „Języki obce w szkole”, nr 1, s. 114–116: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Rzewólska A., (2008), *Kluczowe czynniki w procesie uczenia się języków obcych – wiek rozpoczynania nauki, wpływ języka pierwszego*, w: „Języki obce w szkole”, nr 3, s. 15–21: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Sarzała J., (2010), *Zmagania małych uczniów z wielkimi problemami w nauce języków*, w: „Języki obce w szkole”, nr 2, s. 106–109: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Stasiak H., (2008), *Wczesnoszkolne nauczanie języków obcych – wyzwania i szanse*, w: „Języki obce w szkole”, nr 3, s. 31–38: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

- Tomczyk-Jadach M., (2009), *Uczymy języka w przedszkolu i w szkole podstawowej, by pomóc małym uczniom w ich zmaganiach z wielkim światem*, w: „Języki obce w szkole”, nr 1, s. 102–107: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Witkowska I., (2009), *Rola rymowanek w rozwoju działalności twórczej*, w: „Języki obce w szkole”, nr 4, s. 115–118: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Witkowska I., (2010), *Rymowanki i zabawy wielkanocne*, w: „Języki obce w szkole”, nr 1, s. 115–119: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Witkowska I., (2009), *Rymowany alfabet*, w: „Języki obce w szkole”, nr 3, s. 127–130: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Wizgacz K., (2008), *Walentynki w klasach I–III*, w: „Języki obce w szkole”, nr 1, s. 98–100: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

▮ ARTYKUŁY DOSTĘPNE W INTERNECIE I INNE ZASOBY INTERNETOWE

- Amtmann M., Cruz Crespillo A., (2014), *Ram pam pam. Uczymy języka hiszpańskiego dzieci w wieku przedszkolnym*. Zob: <http://www.jows.pl/sites/default/files/amtman.pdf>
- Dryjańska A., Wawrzonek K., (2014), *Dydaktyczne wykorzystanie sensomotorycznej aktywności dziecka na lekcji języka obcego*. Zob.: <http://www.jows.pl/sites/default/files/dryjanska.pdf>
- García Muruais M.T., (2014), *Neurodydaktyka w nauczaniu języka hiszpańskiego dzieci w wieku przedszkolnym – cud równowagi*. Zob.: <http://www.jows.pl/sites/default/files/garcia.pdf>
- Kic-Drga J., (2014), *Dzieci a nauka języków obcych*. Zob.: http://www.jows.pl/sites/default/files/kic_drgas.pdf
- Kotarba-Kańczugowska M., (2013), *Dynamika wczesnej nauki języków obcych, czyli o tym, co się dzieje na styku przedszkola ze szkołą podstawową*. Zob.: <http://www.jows.pl/sites/default/files/Kotarba.pdf>
- Kotarba-Kańczugowska M., (2014), *Sześciolatek na zajęciach z języka obcego. Poradnik dla nauczycieli*. Zob.: <http://www.ore.edu.pl/dla-nauczycieli/szesciolatek-na-zajeciach-jezykowych?download=2634:szeciolatek-na-zajeciach-z-zyka-obcego.-poradnik-dla-nauczycieli>
- Kucaj K., (2013), *Z Pszczółką Mają witamy przedszkole. Scenariusz zajęć integracyjnych dla grupy „Pszczółek”*. Zob.: <http://www.jows.pl/sites/default/files/Kucaj.pdf>
- Rokita-Jaśkow J., (2014), *O aspiracjach edukacyjnych rodziców, czyli dlaczego rodzice chcą, by ich dzieci uczyły się języków obcych już w przedszkolu*, dostępny na: http://www.jows.pl/sites/default/files/rokita_jaskow.pdf
- Rubak A., (2013), *Metodyka nauczania języka angielskiego w kształceniu zintegrowanym*. Zob.: <http://www.jows.pl/sites/default/files/Rubka.pdf>
- Witkowska I., (2014), *Mike in space*. Zob. http://www.jows.pl/sites/default/files/witkowska_3.pdf
- Żejmo J., (2013), *Korzyści płynące z integracji nauki języka obcego i innych zajęć dzieci w wieku przedszkolnym w procesie edukacji językowej. Analiza materiałów praktycznych*. Zob.: <http://www.jows.pl/node/575>
- Teaching Knowledge Test(TKT) Young learners, University of Cambridge ESOL examinations. Zob.: <http://www.cambridgeenglish.org/images/tkt-young-learners-handbook.pdf>
- YL extension to CELTA syllabus. Zob.: <http://www.britishcouncil.pl/sites/britishcouncil.pl/files/21823-download-young-learner-yl-extension-to-celta-syllabus.pdf>

▶ **LINKI ODSYŁAJĄCE DO WYBRANYCH STRON INTERNETOWYCH ZAWIERAJĄCYCH MATERIAŁY DYDAKTYCZNE DO NAUKI RÓŻNYCH JĘZYKÓW¹³**

Język angielski

<http://www.mrprintables.com/homemade-toys-bottle-submarine.html>
<http://www.makinglearningfun.com/index.html>
<http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/little-kids>
http://wn.com/teaching_english_to_kindergarten_kids
<https://carolread.wordpress.com/>
<https://www.teachingenglish.org.uk/article/carol-read-secret-working-children>
http://www.teachingideas.co.uk/earlyyears/contents_literacy.htm
<http://www.cambridge.org.br/resourcetypes/item2325604/2325604/Primary-View-all-resource-types/?currentSubjectID=2325604>
http://englishagenda.britishcouncil.org/sites/ec/files/D467_Storytelling_handbook_FINAL_web.pdf
<http://www.funwithspot.com/uk/>
<http://www.slideshare.net/davidsantos/the-very-hungry-caterpillar-2415686>
<http://www.dltk-teach.com/books/hungrycaterpillar/>
<https://primaryeflresources.wordpress.com/2012/05/16/brown-bear-brown-bear-what-do-you-see/>
<http://www.dltk-teach.com/books/brownbear/>
<http://edition.tefl.net/ideas/younglearners/flashcard-activities-pre-school-english-class/>
<http://supersimplelearning.com/resource-center/browse/type/lyrics-posters/>

Język francuski

<http://enseigner.tv5monde.com/collection/cours-pour-les-3-12-ans>
<http://www.mamalisa.com/fr>
<http://www.elodil.com>
<https://laptiteecole.wordpress.com>
<http://www.aplv-languesmodernes.org/spip.php?article1184>
<http://www.pearltrees.com/t/fle/ressources-fle-precocce/id3537038>
<http://www.edufle.net/Le-conte-en-classe-de-langue-FLE.html>
<http://insuf-fle.hautetfort.com/tag/enfants>
<http://www.momes.net/comptines/comptines-chansons.html>
<http://comptines.tv>
http://www.iletaitunehistoire.com/genres/comptines-chansons/lire/ainsi-font-font-bibliid-cha_011
<http://www.enfant.com/votreenfant-1-3ans/jeux-et-jouets/Video-Tourne-tourne-petit-moulin.html>
http://www.0-5ans.com/menu_Comptines_Jeux-de-doigts.html
<http://jeudeloie.free.fr/>
<http://www.lepointdufle.net/enfants.htm>

---

¹³ Linki odsyłające do wybranych stron internetowych zawierających materiały dydaktyczne do nauki różnych języków są dostępne według stanu z dnia 10 października 2017.

<http://maternelle.edublogs.org/>
<http://lesjeuxdeugenie.free.fr>
<http://www.pepit.be>

Język hiszpański

<http://www.eleparaninos.com>
https://www.youtube.com/channel/UCQ5Or4GxIjO40_wRj5FiTiA
http://www.educanave.com/infantil/alumnos_archivos/juegosparaaprenderaleer.htm
<http://www.ediba.com>
<http://blogdelosmaestrosdeaudicionylenguaje.blogspot.com/2009/05/canciones-para-la-infancia.html>
<http://isabelrdelc.blogspot.com>
<http://pequenoele.blogspot.com/2014/12/el-uso-de-pictogramas-en-la-clase-de.html>
<http://www.guiainfantil.com/servicios/musica/Canciones/amiburro.htm>
<http://primeraescuela.com/actividades-imprimibles-ninos/index.htm>
www.encuentro-practico.com/berlin/pdf/ensenar_espanol_ninos.pdf

Język niemiecki

<http://www.bild-online.dk/>
<https://www.goethe.de/ins/pl/pl/spr/unt/kum/dfk.html>
https://www.youtube.com/watch?v=V3B7_wuZFHg
<http://sprachportal.integrationsfonds.at/polski/nauka-jezyka-niemieckiego/nauka-jezyka-niemieckiego-dla-dzieci/materialy-edukacyjne-gotowe-do-bezplatnego-sciagniecia.html>
<http://www.superkid.pl/niemiecki-dla-dzieci-online>
<http://www.45minut.pl/forum/viewtopic.php?t=5286&start=15>

OŚRODEK ROZWOJU EDUKACJI

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70
mail: sekretariat@ore.edu.pl
www.ore.edu.pl